

Комерцијална банка

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА РАБОТЕЊЕТО НА КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ
ВО 2023 ГОДИНА

Скопје, февруари 2024 година

Содржина

Список на кратенки и изрази употребени во Годишниот извештај.....	3
Избрани показатели за работењето на Комерцијална банка АД Скопје	4
I. УСЛОВИ ВО КОИ БАНКАТА ЈА ОСТВАРУВАШЕ СВОЈАТА АКТИВНОСТ ВО ТЕКОТ НА 2023 ГОДИНА.....	5
II. ОСТВАРУВАЊЕ НА БИЛАНСОТ НА КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ.....	9
III. ОСТВАРЕНИ ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ.....	14
IV. КОНСОЛИДАЦИЈА.....	16
V. УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ И СУПЕРВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ	19
VI. КРЕДИТИРАЊЕ НА СТОПАНСТВО	24
VII. НАДВОРЕШНОТРГОВСКИ ИНСТРУМЕНТИ.....	26
VIII. ПЛАТЕН ПРОМЕТ СО ПРАВНИ ЛИЦА	26
IX. ЛИКВИДНОСТ И ФИНАНСИСКИ ПАЗАР	27
X. ТРЕЗОРСКО РАБОТЕЊЕ.....	30
XI. РАБОТА СО НАСЕЛЕНИЕ.....	31
XII. ПАЗАРНО УЧЕСТВО НА КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ ВО	33
ВКУПНИ ДЕПОЗИТИ И КРЕДИТИ	33
XIII. ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА	33
XIV. МАРКЕТИНГ АКТИВНОСТИ.....	35
XV. АКТИВНОСТИ ЗА КОНТРОЛА НА УСОГЛАСЕНОСТА НА РАБОТЕЊЕТО НА БАНКАТА, СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И УПРАВУВАЊЕ СО СИГУРНОСТА НА ИНФОРМАТИВНИОТ СИСТЕМ.....	35
XVI. ОРГАНИЗАЦИЈА И ПЕРСОНАЛ	38
XVII. ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА.....	38
XVIII. ФИНАНСИСКО РАБОТЕЊЕ	39
XIX. УПРАВУВАЊЕ СО МРЕЖАТА НА ФИЛИЈАЛИ НА БАНКАТА.....	40
XX. ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ ВО КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ.....	40
XXI. КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ	53
XXII. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ОДРЖЛИВОСТ И ESG ПРАКТИКИ.....	56

Прилог Организациона структура на Комерцијална банка АД Скопје
Прилог Изјава за усогласеност со Кодексот на корпоративно управување
Прилог Изјава согласно член 384-а од ЗТД

Список на кратенки и изрази употребени во Годишниот извештај

CSP	Програма за поддршка на конкурентноста на мали и средни претпријатија (Competitiveness Support Programme)
DLP	Data Loss Prevention
EBRD	Европска банка за обнова и развој (European Bank for Reconstruction and Development)
EIB	Европска инвестициска банка (European Investment Bank)
ESG	Животна средина, општествени прашања и корпоративно управување (Environmental, Social, Governance)
GEFF	Програма за финансирање на еколошки економски проекти во Западен Балкан (Green Economy Financing Facility)
NIM	Нето каматна маржа (Net Interest Margin)
SREP	Супервизорска процена на ризиците (Supervisory Review and Evaluation Process)
USAID	Американска агенција за меѓународен развој (United States Agency for International Development)
АК	Адекватност на капитал
БДП	Бруто домашен производ
ВКЛА	Висококвалитетна ликвидна актива
ВПВ	Вкупна пондерирана вредност
ЕЕ	Енергетска ефикасност
ЕУ	Европска Унија
ЕЦБ	Европска централна банка
ЗТД	Закон за трговски друштва
ИКТ	Информатичко - комуникациска технологија
ИТ	Информатичка технологија
КИБС	Клириншки интербанкарски системи АД Скопје
КХВ	Комисија за хартии од вредност
МБИ	Македонски берзански индекс
МИПС	Македонски интербанкарски платен систем
ММФ	Меѓународен монетарен фонд
МСП	Мали и средни претпријатија
НБРСМ	Народна банка на Република Северна Македонија
НО	Надзорен одбор
ОДП	Отворена девизна позиција
ОЕ	Организациони единици
ОИЕ	Обновливи извори на енергија
ОР	Одбор за ревизија
ОС	Оперативен систем
ОУР	Одбор за управување со ризици
РБСМ	Развојна банка на Северна Македонија
РСМ	Република Северна Македонија
САД	Соединети Американски Држави
СПЛ	Стапка на покриеност со ликвидност
СПП/ФТ	Спречување на перење на пари и финансирање тероризам
СС	Сопствени средства
УО	Управен одбор
FATCA	Закон за усогласување на даноците по странски сметки (Foreign Account Tax Compliance Act)
ФИ	Финансиски извештаи
ФИТР	Фонд за иновации и технолошки развој

Избрани показатели за работењето на Комерцијална банка АД Скопје	31.12.2022	31.12.2023	Промена за периодот
Показатели на Билансот на состојба¹ (во милиони денари)			
Вкупна актива	150.974,9	163.606,6	+8,4 %
Нето-кредити на комитенти	59.714,9	60.030,8	+0,5 %
Исправка на вредност на кредити (посебна резерва) ²	3.590,7	2.973,2	-17,2 %
Депозити од комитенти	133.379,3	142.835,4	+7,1 %
Капитал и резерви	15.551,7	18.010,5	+15,8 %
Нето-кредити/Депозити	44,8 %	42,0 %	-2.8 пп
Нето-кредити/Вкупна актива	39,6 %	36,7 %	-2.9 пп
Депозити од комитенти/Вкупна актива	88,3 %	87,3 %	-1.0 пп
Солвентност			
Сопствени средства	13.377,4	14.413,8	+7,7 %
Адекватност на капиталот	17,40 %	17,96 %	+0,56 пп
Квалитет на кредитното портфолио			
Учество на ризичните категории во вк. кред. изложеност:			
А	91,8 %	92,2 %	+0,4 пп
Б	4,4 %	5,0 %	+0,6 пп
В	2,9 %	1,8 %	-1,1 пп
Г и Д	0,9 %	1,0 %	+0,1 пп
Стапка на ризичност на кредитното портфолио	2,53 %	2,07 %	-0,46 пп
Каматна маржа			
Нето каматната маржа (NIM) сведена на годишно ниво	2,27 %	3,63 %	+1,36 пп
Показатели за профитабилноста и ефикасноста			
Стапка на поврат на активата (ROA) пред оданочување	1,5 %	2,4 %	+0,9 пп
Стапка на поврат на капиталот (ROE) пред оданочување	14,9 %	21,7 %	+6,8 пп
Нето каматен приход ³ /Вкупни приходи од работењето	55,0 %	72,8 %	+17,8 пп
Трошоци за плати/Вкупни приходи од работењето	19,3 %	17,7 %	-1,6 пп
Оперативни трошоци/Вкупни приходи	39,8 %	33,4 %	-6,4 пп
¹ Рекласифициран биланс на состојба за интерни потреби, на поединечна основа. ² Со вклучен ефект од отписи согласно регулативата на НБРСМ ³ Нето-приходите од камата се без вклучување на исправката на вредност на приходот од камата.			

I. УСЛОВИ ВО КОИ БАНКАТА ЈА ОСТВАРУВАШЕ СВОЈАТА АКТИВНОСТ ВО ТЕКОТ НА 2023 ГОДИНА

Во текот на 2023 година ризиците од надворешното окружување беа и понатаму нагласени пред сè поради непредвидливиот карактер на војната во Украина и најновата криза на Блискиот Исток како нов фактор на ризик. Иако инфлацијата на глобално ниво започна да забавува, сепак истата остана на релативно високо ниво споредено со таргетираното. Поради тоа, продолжија мерките за заострување на монетарните политики на централните банки. Растот на основната каматна стапка во САД резултираше со пропаѓање на три помали банки на почетокот од годината заради загуби поврзани со вреднувањето на државните обврзници, додека во Швајцарија системски значајната Credit Suisse беше преземена од конкурентската банка UBS во зделка поддржана од регулаторот заради значително повлекување на депозитите на клиентите поттикнато од зголемената недоверба во банката по утврдени нерегуларности во работењето. Ваквите околности предизвикаа привремени турбуленции на глобалните финансиски пазари, кои имаа ограничени ефекти со оглед на брзата реакција на носителите на политиките но, сепак, придонесоа за зголемување на неизвесноста. Во домашната економија главни предизвици во овој период останаа справувањето со високата инфлација и остварувањето економски раст во услови кога странските економии со кои имаме најголема соработка регистрираа економско забавување и рецесија.

1. Економскиот амбиент во Македонија во 2023 година го карактеризираат следните показатели:¹

Показател	Период	Пораст/Намалување
Инфлација следена според индексот на трошоците на живот	ø2023 / ø2022	+9,4 %
Физички обем на индустриско производство	I-XII 2023 / I- XII 2022	+0,7 %
Обем на стокова размена Извоз = 8.997 милиони УСД Увоз = 12.053 милиони УСД Покриеност на увозот = 74,6 % Трговски дефицит = 3.056 милиони УСД	I-XII 2023 / I- XII 2022	-2,0 %
БДП	Трет квартал 2023	+1,2 %

Кредитниот рејтинг на Македонија на 31.12.2023 година е следен:

Кредитен рејтинг на РСМ: Рејтинг агенција	Тековен рејтинг	Претходен рејтинг (31.12.2022 година)
Fitch ratings (1)	ББ+ стабилен изглед	ББ+ негативен изглед
Standard & Poor's (2)	ББ – стабилен	ББ – стабилен

(1) На 15.04.2023 година кредитната рејтинг агенција „Fitch“ го подобри изгледот од негативен во стабилен, а кредитниот рејтинг се задржа на ББ+. Ваквата оцена е резултат на зголемените девизни резерви, стабилен банкарски сектор и намалената стапка на инфлација. На 07.10.2023 година е потврден претходниот кредитен рејтинг.

(2) Потврден на 28.01.2023 година и на 29.07.2023 година, како резултат на стабилен банкарски систем, стабилноста на домашната валута и зголемените девизни резерви.

Согласно ноемвриските макроекономски проекции, НБРСМ предвидува раст на БДП од 1,9 % за 2023 година во услови на сè уште неповолно надворешно опкружување.

На почетокот на 2023 година ММФ го објави својот извештај во кој оцени дека Народната банка има преземено навремени и соодветни мерки кои придонесуваат за одржување

¹ Извор: ДЗС, НБРСМ и Министерство за финансии

на финансиската и ценовната стабилност, а затегнувањето на монетарната политика дава резултати, што може да се види од забавувањето на инфлацијата. Сепак, неизвесноста постои и од клучно значење е да се продолжи со водењето претпазливи политики. Покрај тоа, во рамките на Пролетните средби на ММФ и Светската банка во Вашингтон, меѓу другото беше разговарано и за реализацијата на Кредитната линија за претпазливост (PLL), којашто ѝ беше доделена минатата година на нашата земја.

Во текот на годината, за справување со енергетската и економската криза беа обезбедени над 250 милиони евра со поволни услови од ЕУ, KfW банката, Светската банка и Фондот за меѓународен развој при ОПЕК, а за реализација на развојни политики за одржливост и отпорност обезбедени се средства над 700 милиони евра, од кои 93,8 милиони евра од Светска банка, 50 милиони евра од Француската развојна агенција и над 560 милиони евра преку Европската инвестициска банка, Европската банка за обнова и развој, Инвестициската рамка за Западен Балкан и од програмата ИПА.

Во 2023 година Македонија ја издаде деветтата еврообврзница во износ од 500 милиони евра по купонска камата од 6,96 %, ја издаде 22-та емисија на обврзници за денационализација на износ од 4,5 милиони евра, продолжи со издавање нови државни обврзници кои котираат на Македонската берза, ги издаде првите граѓански обврзници (прва и втора емисија) со рочност од 2 години и купонска камата од 5 %, при што беше запишан вкупен износ од 2,5 милијарди денари, ги издаде првите зелени обврзници наменети за инвестициски проекти за унапредување и заштита на животната средина и за финансирање еколошки проекти со рок на доспевање од 2 години и со каматна стапка од 4,75 % годишно, при што запишан е износ од 10 милиони евра, и ги издаде првите структурни обврзници наменети за општините Желино, Тетово и Винаца, во вкупен износ од 275 милиони денари.

2. Пазар на капитал

Вкупната вредност на реализираниот промет на Македонската берза во извештајниот период достигна околу 75,0 милиони евра и бележи намалување од 37,9 % во однос на минатата година. Пазарната капитализација на акциите изнесува 3.762 милиони евра и е зголемена за 7,97 % во однос на 2022 година, а пазарната капитализација на МБИ 10 изнесува 2.617 милиони евра и е поголема за 10,6 % во однос на 2022 година. На крајот на декември МБИ10 индексот е зголемен за 8,21 % во однос на декември 2022 година. Анализирани според број на трансакции, акциите издадени од Комерцијална банка АД Скопје се најтрговани хартии од вредност во анализираниот период, потоа следуваат акциите издадени од Алкалоид АД Скопје, НЛБ Банка АД Скопје, Макпетрол АД Скопје и Стопанска банка АД Скопје.

Во извештајниот период, Комисијата за хартии од вредност (КХВ) издаде повеќе одобренија за нови емисии на хартии од вредност (акции, перпетуални обврзници и долгорочни општински обврзници), издаде одобрение за организирање нов отворен инвестициски фонд, даде согласност на Македонската берза АД Скопје за стекнување со дополнителни обични акции во Централен депозитар на хартии од вредност АД Скопје, даде согласност за нови Правила за членство на Македонска берза АД Скопје и друго.

3. Монетарната политика во текот на 2023 година, продолжи да се заострува во согласност со очекувањата и сè уште присутните ризици. Во таа насока, НБРСМ продолжи да ја зголемува основната каматна стапка и каматната стапка на депозитите преку ноќ и на седум дена, како и стапката на задолжителна резерва и стапката на противцикличен заштитен слој на капиталот.

Каматната стапка на благајничките записи беше зголемена во шест наврати, и тоа: за 0,5 пп во февруари, за по 0,25 пп во март, мај и јуни, и за 0,15 пп во август и септември,

и достигна 6,30 % (наспроти 4,75 % во декември 2022 година), додека понудата на благајнички записи се задржа на истото ниво од 10 милијарди денари.

Каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена исто така се зголемија во шест наврати и изнесуваат 4,2 % и 4,25 % соодветно (наспроти 2,65 % и 2,70 % во декември 2022 година).

Заради натамошна поддршка на процесот на денаризација на билансите на банките, стапката на задолжителна резерва на девизните обврски се зголеми во два наврата (во август и во декември), и тоа од 19 % на 20 % и дополнително на 21 %, стапката на задолжителна резерва на обврските во денари со девизна клаузула се зголеми од 50 % на 100 %, додека процентот од обврските во странска валута којашто се исполнува во евра, од 77 % се зголеми на 80 % во август и дополнително на 81 % во декември.

Стапките на задолжителна резерва² согласно последните измени се:

Обврски ⁽¹⁾	Стапки на задолжителна резерва пред измена	Нови стапки на задолжителна резерва	Се применува од:
во домашна валута	5,0 %	5,0 %	10.08.2022
во домашна валута со валутна клаузула	50 %	100 %	01.11.2023 ⁽²⁾
во странска валута	19,0 %	20,0 % 21,0 %	01.11.2023 20.12.2023

(1) Исклучоци од овие стапки: за обврски кон нерезиденти - финансиски друштва во странска валута со договорна рочност до една година стапката изнесува 13 %, за обврски по репо-трансакции во домашна валута изнесува 0 % и за обврски кон физички лица и кон нерезиденти и нерезиденти финансиски друштва согласно одредени пропишани услови, исто така 0 %.

(2) Стапката е зголемена од 50 % на 100 % заради натамошно задржување на ниската склоност на економските субјекти за пласирање на овој вид депозити.

Народната банка не утврдува надомест на задолжителната резерва во денари, додека на задолжителната резерва во евра се утврдува надомест³ согласно пропишаната регулатива.

Со цел понатамошно јакнење на отпорноста на банкарскиот сектор, НБРСМ во текот на 2023 година донесе четири одлуки за зголемување на стапката на противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите во Македонија за по 0,25 пп, и тоа: на почетокот од годината стапката е зголемена од претходно утврдените 0,50 % на 0,75 % со почеток на примена од 01.01.2024 година, потоа стапката на противцикличен заштитен слој е зголемена до ниво од 1,00 % со почеток на примена од 01.07.2024 година, со одлука од октомври 2023 година стапката е зголемена на 1,25 %, со почеток на примена од 01.11.2024 година, додека со последната одлука од декември 2023 година стапката е зголемена на 1,5 %, со почеток на примена од првиот квартал од 2025 година.

Во делот на регулативата поврзана со банкарското работење значајно е донесувањето на Закон за решавање банки кој има за цел воспоставување инструменти за ефикасно решавање на проблемите на нестабилни и проблематични кредитни институции неопходни за спречување несолвентност, со цел да се овозможи функционирањето на кредитната институција и да се избегне спасување на овие институции со користење на средствата на даночните обврзници.

² Извор: НБРСМ.

³ Надоместот се утврдува по стапка еднаква на пониската каматна стапка од 0% и каматната стапка на расположливиот депозит преку ноќ на Европската централна банка, којашто важела на последниот ден од периодот на исполнување. Со 31.12.2023 година стапката изнесува 0%. Доколку стапките на ЕЦБ се негативни, банките се должни да платат надомест на НБРСМ.

Во текот на 2023 година НБРСМ донесе повеќе одлуки, упатства и останата регулатива, од кои како позначајни се издвојуваат: Одлука за објавување извештаи и податоци од страна на банките; Одлука за задолжителна резерва; Одлука за методологијата за управување со кредитниот ризик и Упатство за спроведување на Одлуката за методологија за управување со кредитен ризик; Одлука за измена на Одлуката за методологијата за управување со ликвидносниот ризик и Упатство за спроведување на Одлуката; Одлука за воведување макропрудентни мерки за квалитетот на кредитната побарувачка; Одлука за начинот на спроведување на мерките за спречување перење пари и финансирање тероризам; Одлука за менувачките работи и Упатство за спроведување на Одлуката за менувачки работи; Правила за работа на Македонскиот интербанкарски платен систем (МИПС); Циркулар за финансиските институции за следење и примена на препораките и добрите практики за заштита на правата и интересите на потрошувачите при користењето финансиски услуги од банкарскиот сектор на Република Северна Македонија; Стратегијата за спроведување на макропрудентната политика во Република Северна Македонија; Стратегијата за регулаторите за финтек-секторот; Насоки за начинот на управување со ризиците поврзани со климатските промени; Измени и/или нови упатства за спроведување на Одлуката за методологијата за идентификување системски значајни банки, за спроведување на Одлуката за содржината и начинот на функционирање на Кредитниот регистар, за доставување податоци и информации за платежната статистика, за видот и содржината на извештајот за сопствените средства на платежните институции и институциите за електронски пари и др.

Банкарскиот систем на Република С Македонија во извештајниот период ги задржа стабилноста и сигурноста, што се одрази и врз пораст на депозитната база и кредитната активност во однос на 2022 година. Вкупните депозити бележат зголемување заклучно со декември 2023 година од 8,7 %, а вкупните кредити бележат раст од 5,1 % на годишно ниво.

На крајот на декември 2023 година, официјалните девизни резерви изнесуваат 4.538,4 милиони евра и во споредба со крајот на 2022 година кога изнесувале 3.862,9 милиони евра бележат зголемување од 17,5 %, како резултат на нето-приливи по основ на странски директни инвестиции и задолжување на Државата на странските пазари.

4. Во извештајниот период, Комерцијална банка АД Скопје својата активност ја остваруваше во согласност со Програмата на мерки и активности на деловната политика на Банката за тековната година, целите на Монетарната политика на НБРСМ и стратешките приоритети на Владата за тековниот период, така што продолжи успешно да ја извршува својата активност.

Потврда за рејтингот и за исклучително успешното работење на Банката во текот на 2023 година се и добиените награди и признанија, и тоа:

- Награда „Банка на годината за 2023 година“ од магазинот The Banker, која Банката ја добива по 10-ти пат;
- награда „Најдобра банка во Северна Македонија за 2023“ од магазинот Global Finance, која Банката ја добива по 12-ти пат;
- награда за „Најдобра fx банка“ од магазинот Global Finance, која Банката ја добива по 13-ти пат;
- награда од Европската банка за обнова и развој за „Most Active Issuing Bank in 2022 in Macedonia“ која Банката ја добива по 19-ти пат во континуитет како признание за најактивна банка во областа на меѓународните инструменти за финансирање на меѓународната трговија во земјата;
- награда „Врвен иноватор во корисничко искуство за 2023 година за услугите преку OneID“ од меѓународниот магазин Global Finance;

- признание од светскиот авторитет во дигиталните плаќања, Visa за остварен најголем раст во прифаќањето картички во електронската трговија во земјата во 2022 година (Highest E-commerce Growth in Asquiring);
- признанието од Visa за остварен најголем раст во прифаќањето картички во трговијата (Exceptional Merchant Acquiring Growth) за 2023 година;
- меѓународно признание - „Best Buy Award“ за 2023/2024 година од швајцарската организација ICERTIAS за најдобар квалитет на производите и услугите за најдобра цена;
- награди од Македонската берза, и тоа: традиционалната награда – Кристално своно за „Најтранспарентно котирано акционерско друштво во 2023 година по избор на пазарните учесници“ и наградите „Акција со најголем промет во тргувањето во 2023 година“ и „Акција со најголем пораст на цената во 2023 година“ за компании со пазарна капитализација над 50 милиони евра;
- најдобро рангирана македонска банка на порталот SeeNews;
- благодарница од Црвениот крст за солидарноста и општествената одговорност за донацијата на 6.000.000 денари во првите денови по земјотресите во Турција и Сирија;
- награда за освоено прво место за „Добри практики во областа на безбедни и здрави работни места во 2022 година, во категоријата услужни дејности“. Наградата е доделена по повод одбележувањето на Светскиот ден за безбедни и здрави работни места и др.

II. ОСТВАРУВАЊЕ НА БИЛАНСОТ НА КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

1. Извори на средства

Позначајните позиции во рамки на вкупните извори на средства на Банката во 2023 година ја покажаа следната динамика и структура:

**Табела бр. 1 - Преглед на позначајните позиции од пасивата на Банката
(во милиони денари)**

1	31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
	Износ 2	Структура (во %) 3	Износ 4	Структура (во %) 5	
Обврски по краткорочни и долгорочни кредити	696,2	0,5	873,1	0,5	125,4
Депозити	133.379,3	88,3	142.835,4	87,3	107,1
Обврски за тргување	-	-	0,6	0,0	-
Акционерски капитал и резерви ⁴	15.551,7	10,3	18.010,5	11,0	115,8
ПВР и останата пасива	1.347,7	0,9	1.887,0	1,2	140,0
ВКУПНА ПАСИВА	150.974,9	100,0	163.606,6	100,0	108,4

Зголемувањето на вкупните извори на средства изнесува 12.631,7 милиони денари и главно произлегува од порастот на вкупните депозити и позицијата акционерски капитал и резерви.

⁴ За 2022 година со вклучена нераспоредена добивка во износ од 2.149,2 милиони денари и задржана добивка од 470 милиони денари и со состојба 31.12.2023 година со вклучена нераспоредена добивка во износ од 3.581,4 милиони денари и задржана добивка од 630 милиони денари.

1.1. Обврски по краткорочни и долгорочни кредити

Вкупните обврски по кредити се зголемени како резултат на нето-ефектот од нови повлекувања и отплатени доспеани рати од кредитните линии. Имено, во извештајниот период Банката повлекуваше средства од новите кредитни линии, и тоа: од РБСМ - кредитната линија за дигитализација и дигитална трансформација, енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија и кредитната линија ЕИБ7 за финансирање мали и средни претпријатија, средно пазарно капитализирани претпријатија и зелена транзиција, како и од ЕБОР – од кредитната линија наменета за физички лица за финансирање еколошки економски проекти во Западен Балкан (GEFF III). Исто така Банката повлекуваше средства и од постојната кредитна линија за одржливо рестартирање на МСП (EBRD REBOOT).

1.2. Вкупни депозити

Вкупните депозити со состојба 31.12.2023 година се зголемени во однос на 2022 година за 7,1 % или за 9.456,1 милиони денари.

Во извештајниот период, врз порастот на вкупните депозити најмногу влијаеше понудата на повисоки и конкурентни каматни стапки за денарско штедење и штедење во валута ЕУР за физички лица и понудата на промотивен период со зголемени каматни стапки, поради што депозитите од домаќинства забележаа најголем пораст. Помал пораст забележаа и депозитите на нефинансиски друштва, при што истиот е резултат на понуда на конкурентни каматни стапки за орочување депозити преку ноќ, како и на период од 12 до 60 месеци. Интересот на нефинансиските друштва за пласирање депозити во Банката беше поттикнат од макроекономските состојби, пред сè од затегнувањето на монетарната политика и воздржувањето од инвестиции. Значителното зголемување на вкупниот депозитен потенцијал Банката го искористи за пласирање во нискоризични финансиски инструменти со прифатливо ниво на принос.

Табела бр. 2 - Рочна и валутна структура на депозитите на Банката
(во милиони денари)

	31.12.2022		31.12.2023		Индекс
	Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	4:2
1	2	3	4	5	6
Депозити по видување	83.691,7	62,7	87.569,7	61,3	104,6
Краткорочни депозити	32.267,6	24,2	31.893,8	22,3	98,8
Долгорочни депозити	17.420,0	13,1	23.371,9	16,4	134,2
ВКУПНО ДЕПОЗИТИ	133.379,3	100,0	142.835,4	100,0	107,1
Денарски депозити	70.105,2	52,5	78.576,3	55,0	112,1
Девизни депозити	63.274,1	47,5	64.259,1	45,0	101,6
ВКУПНО ДЕПОЗИТИ	133.379,3	100,0	142.835,4	100,0	107,1

Табела бр. 3 - Структура на депозитите според клиенти (во милиони денари)

1	31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
	Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	
2	3	4	5	6	
Депозити според клиенти					
- нефинансиски друштва	32.374,6	24,3	35.886,7	25,1	110,8
- држава	607,3	0,4	586,3	0,4	96,5
- непрофитни институции	2.898,1	2,2	3.150,4	2,2	108,7
- финансиски друштва	1.283,2	1,0	1.325,0	0,9	103,3
- домаќинства	94.767,2	71,0	100.336,2	70,3	105,9
- нерезиденти	1.448,9	1,1	1.550,8	1,1	107,0
ВКУПНО ДЕПОЗИТИ	133.379,3	100,0	142.835,4	100,0	107,1

1.3. Акционерскиот капитал и резервите бележат зголемување во однос на 31.12.2022 година. На Собранието на акционери одржано во март е донесена одлука за употреба и распоредување на нераспоредената добивка од 2022 година, и тоа: дел за резерви (849,7 милиони денари), дел во задржана добивка за инвестициски вложувања – реинвестирана добивка (160 милиони денари) и дел за исплата на дивиденда на акционерите (1.139,5 милиони денари). Банката на ден 04.05.2023 година изврши исплата на дивидендата за 2022 година на акционерите иматели на обични акции кои се евидентирани во книгата на акции.

2. Средства

Динамиката на вкупната актива на Банката е во согласност со движењето на вкупните извори на средства, при што во текот на 2023 година Банката управуваше со позициите во активата во насока на обезбедување повисоки приходи во рамки на утврденото прифатливо ниво на ризик при изразено променливи услови на работење заради континуираните промени на референтните каматни стапки, како на домашниот така и на меѓународните финансиски пазари. Согласно тоа, порастот во однос на декември 2022 година во најголем дел се должи на зголемената состојба на паричните средства и депозити во НБРСМ, зголемените вложувања во хартии од вредност, зголемените пласмани во, и краткорочни кредити на други банки и зголемените преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања. Кредитите на комитенти бележат минимално зголемување, како резултат на преземените активности поврзани со клиентот со значајна изложеност ЕУРОНИКЕЛ ИНДУСТРИ ДОО Кавадарци кој, поради неповолните трендови во металопреработувачката индустрија, не можеше редовно да ги сервисира своите обврски и Банката кон крајот на годината донесе одлука за преземање на заложиениот имот со цел да се најде брзо и ефикасно решение за повторно отпочнување со производство.

Табела бр. 4 - Преглед на ставките од Активата на Банката (во милиони денари)

1	31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
	Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	
2	3	4	5	6	
Парични средства и депозити во НБРСМ	57.405,8	38,0	62.367,0	38,1	108,6
Пласмани во, и краткорочни кредити на други банки	584,3	0,4	2.940,8	1,8	503,3
Кредити на комитенти (нето)	59.714,9	39,6	60.030,8	36,7	100,5
Вложувања во хартии од вредност	27.271,9	18,0	29.738,9	18,2	109,0
Вложувања во придружни друштва	385,4	0,3	403,9	0,2	104,8
Постојани средства	2.789,5	1,8	2.769,0	1,7	99,3
Активни временски разграничувања и останата актива	2.823,1	1,9	5.356,2	3,3	189,7
Вкупна актива	150.974,9	100,0	163.606,6	100,0	108,4

2.1. Позицијата парични средства и депозити во НБРСМ бележи зголемување во износ од 4.961,2 милиони денари или 8,6 %. Позначително зголемување е забележано кај состојбата на вкупните пласирани денарски депозити во НБРСМ⁵ и кај издвоената задолжителна резерва во девизи во НБРСМ согласно измените на Одлуката за задолжителна резерва⁶. Наспрема тоа, намалена е состојбата на орочените депозити во странство со рочност до 3 месеци, при што во текот на извештајниот период достасаните девизни депозити од оваа позиција Банката ги пренасочуваше во девизни депозити во странство со рочност до 1 година, како и во вложувања во хартии од вредност. Дополнително, намалување бележат и средствата на Банката на тековните сметки во странство, а достасани се и благајнички записи издадени од Швајцарската централна банка купени во текот на декември 2022 година. Во текот на извештајниот период Банката редовно запишуваше благајнички записи издадени од НБРСМ, при што нивната состојба бележи минимално намалување во споредба со крајот на 2022 година⁷.

2.2. Пласманите во, и краткорочни кредити на други банки бележат зголемување од 2.356,5 милиони денари во однос на 31.12.2022 година или за повеќе од 5 пати, што се должи главно на преорочување на достасаните девизни депозити во валута УСД со рочност до 3 месеци на подолги рокови (од 3 месеци до 1 година), со цел остварување повисоки приходи во рамки на утврденото прифатливо ниво на ризик, при изразено променливи услови на работење на странските пазари и континуирано зголемување на каматните стапки.

2.3. Кредитите на комитенти на нето-основа бележат пораст од 315,9 милиони денари. Порастот на нето-кредитите е главно резултат на зголемено кредитирање на секторот домаќинства, додека кај кредитите дадени на правни лица се забележува намалување како резултат на присилна наплата на побарувањата од правното лице ЕУРОНИКЕЛ ИНДУСТРИ ДОО Кавадарци заедно со поврзаните лица. Исправката на вредност на кредитите е намалена во однос на декември 2022 година и го претставува нето-ефектот од извршените отписи во текот на годината и нето дополнителната исправка на вредност. На намалувањето на исправката влијание има и прекнижувањето на исправката на вредност на нефункционални побарувања на ЕУРОНИКЕЛ ИНДУСТРИ ДОО Кавадарци заедно со поврзаните лица во позицијата Останата актива (односно Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања во истата).

⁵ Во извештајниот период, НБРСМ во шест наврати изврши зголемување на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, во согласност со извршените измени на основната каматна стапка. За повеќе информации за промените на каматните стапки видете во глава I. УСЛОВИ ВО КОИ БАНКАТА ЈА ОСТВАРУВАШЕ СВОЈАТА АКТИВНОСТ ВО ТЕКОТ НА 2023 ГОДИНА. Притоа, заради промените во Тарифата од НБРСМ и остварување поголеми нето позитивни ефекти при зголемени трошоци, во текот на извештајниот период, Банката пласираше поголем обем на средства во депозити до 7 дена, наспроти во депозити преку ноќ.

⁶ За промените кај инструментот задолжителна резерва подетално е образложено во глава I од Извештајот.

⁷ Во 2023 година НБРСМ во шест наврати изврши зголемување на каматните стапки на Благајничките записи, што е подетално образложено во глава I од Извештајот.

Табела бр. 5 - Преглед на вкупните кредити
(во милиони денари)

		31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
		Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	
1		2	3	4	5	6
Нето-кредити	Краткорочни кредити, достасани и сомнителни и спорни побарувања	9.743,2	16,3	8.156,5	13,6	83,7
	Долгорочни кредити	49.971,7	83,7	51.874,3	86,4	103,8
Вкупно нето-кредити		59.714,9	100,0	60.030,8	100,0	100,5
Бруто-кредити	Вкупно редовни кредити (брото)	61.726,6	103,4	61.113,2	101,8	99,0
	Вкупно доспеани и сомнителни и спорни побарувања (брото)	1.579,0	2,6	1.890,8	3,2	119,7
	Исправка на вредност на кредитите/посебна резерва	-3.590,7	-6,0	-2.973,2	-5,0	82,8
Вкупно нето-кредити		59.714,9	100,0	60.030,8	100,0	100,5

Табела бр. 6 - Валутна структура на вкупните кредити
(во милиони денари)

		31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
		Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	
1		2	3	4	5	6
1	Денарски кредити	34.233,5	57,3	33.562,2	55,9	98,0
2	Девизни кредити	4.164,4	7,0	3.159,5	5,3	75,9
3	Денарски кредити со девизна клаузула	24.907,7	41,7	26.282,3	43,8	105,5
4	Исправка на вредност/посебна резерва	-3.590,7	-6,0	-2.973,2	-5,0	82,8
Вкупно нето-кредити		59.714,9	100,0	60.030,8	100,0	100,5

2.4. Портфолиото на хартии од вредност бележи зголемување од 2.467 милиони денари.

Анализирано по позиции, носители на зголемувањето се *хартиите од вредност чувани до достасување*, поради поголем износ на запишани од достасани континуирани државни обврзници (ДО) во денари, државни записи (ДЗ) со рочност над три месеци во денари, како и купени ДО во девизи издадени од нерезиденти. Зголемување бележат и *вложувањата во хартии од вредност по објективна вредност преку Билансот на успех, определени како такви при почетно признавање* како резултат на пазарното вреднување на уделите на КБ Публикум Инвест балансиран и паричен. Наспроти зголемувањето, *хартиите од вредност расположливи за продажба* бележат намалување како резултат на достасани ДЗ во денари и достасани ДЗ во денари со валутна клаузула. Банката го зголеми вложувањето во подружницата КБ Публикум Инвест АД, кое се евидентира во рамките на оваа позиција, по основ на дополнително купени 99 акции во вкупен износ од 38,2 милиони денари. *Хартиите од вредност за тргување* бележат намалување поради поголем број и износ на продадени од купени акции од домашни нефинансиски друштва.

2.5. Вложувањата во придружни друштва бележат зголемување од 4,8 % како резултат на евидентиран удел во добивката на друштвото за управување со пензиски фондови КБ Прво пензиско друштво АД Скопје во износ од 92,5 милиони денари и корекција на сметководствената вредност со примена на „методот на главнина“ по основ на исплатена дивиденда за 2022 година во износ од 74 милиони денари.

2.6. Постојаните средства бележат минимално намалување од 0,7 % како резултат на пресметана амортизација на објекти и нематеријални средства на Банката, како и расходување на опрема и патнички автомобили.

2.7. Позицијата АВР и останата актива бележи зголемување од 2.533,1 милиони денари или 89,7 %. Позначителното зголемување во споредба со крајот на 2022 година во најголем дел произлегува од зголемените преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања. Најголемиот износ на преземен имот се однесува на правните лица Еуроникел индустри ДОО с. Возарци и поврзаното лице Нова Рефрактори ДОО Пехчево, за кои Банката во следниот период ќе презема активности за изнаоѓање решенија за продажба на потенцијален купувач (инвеститор), со цел деловните субјекти да продолжат со работа во најбрз можен рок со што едновременно ќе се заштитат интересите на вработените во истите. Во извештајниот период Банката изврши и пресметка на редовно оштетување во износ од 20 % од нето-вредноста на преземениот имот согласно регулативата на НБРСМ, изврши продажба на преземен имот од повеќе должници, а донираше и недвижен имот на Општина Центар.

III. ОСТВАРЕНИ ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ

Во периодот од 01.01. до 31.12.2023 година Банката од своето работење оствари *брuto позитивен финансиски резултат* во износ од 3.912,6 милиони денари наспроти 2.311,0 милиони денари во 2022 година, што претставува зголемување од 69,3 %. Данокот на добивка во 2023 година, согласно Законот за данок на добивка, изнесува 331,2 милиони денари. Нето-добивката за 2023 година изнесува 3.581,4 милиони денари. Овој позитивен резултат од работењето Банката го оствари во услови на зголемена неизвесност поврзана со случувањата на меѓународните финансиски пазари на почетокот од годината (особено заради случувањата во банкарските системи во САД и Швајцарија), зголемени геополитички ризици надополнети со новата криза помеѓу Израел и Хамас и континуираното затегнување на монетарната политика во трите квартали од 2023 година, кое резултираше со очекувано забавување на инфлацијата кон крајот на годината, но истата и натаму се задржа на ниво од 9,4 % просечно годишно, што е значително над поставениот таргет од околу 2 %. Остварената добивка пред исправка на вредност, која претставува показател за оперативната способност на Банката да ги покрива расходите од работењето, е за 42,4 % повисока во однос на минатата година што главно се должи на зголемени приходи од редовно работење, односно од нето-приходите од камати кои бележат значително зголемување што се должи на порастот на основната каматна стапка на Народната банка и на каматните стапки на странските финансиски пазари, во комбинација со структурата на активата на Банката. Високото учество на пласманите во парични средства, парични еквиваленти и зголемените пласмани во хартии од вредност во структурата на активата на Банката влијаеја на одржување висока ликвидност и профитабилност, пред сè од каматните приходи.

Нето-исправката на вредност на финансиските средства пресметана по методологија на НБРСМ заклучно со 31.12.2023 година изнесува 766,9 милиони денари и во однос на истиот период минатата година кога изнесуваше 994,0 милиони денари бележи намалување од 22,9 %. Намалувањето кај исправката на вредност на финансиските средства е резултат на успешното надминување на макроекономските шокови поврзани со ценовните притисоци кај енергенсите и нормализирање на работењето кај одредени компании, клиенти на Банката, кои во текот на претходната година се соочуваа со потешкотии. Дополнително, согледувајќи ги околностите на работа кај клиентот со значајна изложеност ЕУРОНИКЕЛ ИНДУСТРИ ДОО Кавадарци кој, поради неповолните трендови во металопреработувачката индустрија, не можеше редовно да ги сервисира своите обврски, Банката кон крајот на годината донесе одлука за преземање на заложенитиот имот со цел да се најде брзо и ефикасно решение за повторно отпочнување

со производство. Ваквата одлука придонесе нето-исправката на вредност на финансиските средства да се задржи на умерено ниво.

Табела бр. 7- Преглед на основните позиции на билансот на успех (во милиони денари)

	Остварено 01.01-31.12.2022	Остварено 01.01- 31.12.2023	Индекс 3:2
1	2	3	4
1. Нето-приходи од камата	3.041,8	5.184,7	170,4
2. Нето-приходи од провизии и надомести	1.068,3	1.098,7	102,8
3. Нето курсни разлики	336,4	366,0	108,8
4. Останати приходи*	1.082,8	468,8	43,3
5. Вкупно приходи од работењето (1+2+3+4):	5.529,3	7.118,2	128,7
6. Вкупни административни трошоци	1.826,8	2.104,3	115,2
7. Останати расходи	376,4	276,6	73,5
8. Вкупно расходи од работењето (6+7):	2.203,2	2.380,9	108,1
9. Добивка пред исправка на вредност (5-8):	3.326,1	4.737,3	142,4
10. Исправка на вредност на финансиски средства	2.989,5	4.342,9	145,3
11. Ослободување на исправката на вредност	1.984,2	3.525,0	177,7
12. Исправка на вредност на нефинансиски средства	6,3	6,8	107,9
13. Исправка на вредност на нетековни средства кои се чуваат за продажба	3,5	-	-
Добивка пред оданочување (9-10+11-12-13)	2.311,0	3.912,6	169,3
Данок од добивка	161,8	331,2	204,6
Нето-добивка	2.149,2	3.581,4	166,6

* Со вклучени наплатени претходно отпишани побарувања

Нето приходите од камата претставуваат основна компонента во формирањето на вкупните приходи од работењето и бележат зголемување од 70,4 % во однос на 2022 година. Приходите по основ на камата се зголемени кај сите категории клиенти: кај финансиските друштва поради зголемени каматни стапки на благајничките записи и на депозитите пласирани во НБРСМ, кај нефинансиските друштва поради зголемени каматни стапки, кај нерезидентите поради зголемени пласмани во странски банки и зголемени каматни стапки; кај секторот држава поради зголемено вложување во државни хартии од вредност со зголемени каматни стапки и кај домаќинствата поради зголемени пласмани и зголемени каматни стапки. Расходите по основ на камата бележат зголемување заради зголемените орочени депозити и зголемените пасивни каматни стапки споредено со истиот период минатата година.

Нето-приходите од провизии и надоместоци бележат зголемување од 2,8 % во однос на 2022 година како резултат на зголемен обем на реализирани активности и зголемени провизии.

Нето-приходите од курсни разлики бележат зголемување од 8,8 %, како резултат на одржувањето на отворената девизна позиција (ОДП) на ниво кое овозможуваше да се максимизираат нето позитивните курсни разлики од тековно работење без да се загрозат исполнувањето на вкупните капитални барања и потребите за девизи на клиентите. Одредено влијание има и евидентирањето во оваа позиција на курсните разлики од арбитражи на девизен пазар и со странство, кои во истиот период минатата година се евидентирани во останати приходи/останати расходи соодветно.

Вкупниот износ на **останатите приходи** бележи намалување од 56,7 % во однос на истиот период минатата година поради значително помалиот износ на наплатени претходно отпишани побарувања, а во помал обем и поради извршената измена на евидентирањето на приходите од девизно работење кои од 01.01.2023 година се евидентираат во позицијата курсни разлики, како и помалиот износ на приходи од капитални вложувања и капитална добивка.

Од вкупниот износ на **наплатените претходно отпишани побарувања** на 31.12.2023 година 196,3 милиони денари се наплатени отпишани вонбилансни побарувања, а 73 милиони денари е наплатена нефункционална камата од наплатени билансни побарувања. Од нив, најголем дел се наплатени отпишани побарувања по кредити на правни лица наплатени во износ од 146,9 милиони денари.

Со состојба 31.12.2023 година **приходите од капитални вложувања и капитална добивка** се состојат од: приходи од дивиденди во износ од 3,2 милиони денари, приходи од вложувања во подружници во износ од 21,3 милиони денари по основ на исплатена дивиденда од КБ Публикум Инвест АД Скопје, удел во добивката на придруженото друштво КБ Прво пензиско друштво во износ од 92,5 милиони денари, приходи од продажба на имот на Банката во износ од 0,7 милиони денари, како и 46,1 милиони денари капитална добивка реализирана од продажба на преземени средства. Во истиот период минатата година се реализирани приходи од продажба на преземен имот во износ од 151,1 милиони денари.

Останатите расходи се намалени за 26,5 % како резултат на извршена промена на евидентирањето на расходите од девизно работење во позицијата курсни разлики. Од друга страна, благ пораст бележат премиите за осигурување на депозити поради зголемувањето на депозитната база во изминатиот период.

Вкупните општи административни трошоци и амортизацијата бележат зголемување од 15,2 % во однос на 2022 година како резултат на: зголемени плати и други трошоци на вработените поради зголемување на вредноста на бодот во првата половина од 2023 година и по основ на деловна успешност согласно Одлука од Одборот за воспоставување и спроведување на Политиката за наградување, зголемен износ на материјални трошоци (пред сè зголемени трошоци по основ на компјутерска опрема, зголемени трошоци за премии за осигурување, отпис на ситен инвентар и амбалажа и зголемени други непроизводни трошоци), како и поради зголемениот износ на амортизација.

Исправката на вредност на финансиските средства (на бруто-основа) изнесува 4.342,9 милиони денари и бележи зголемување од 45,3 % во однос на минатата година.

Ослободувањето на исправката на вредност на финансиските средства (на бруто-основа) заклучно со 31.12.2023 година изнесува 3.525 милиони денари, што е за 77,7 % повеќе во однос на минатата година.

Со состојба 31.12.2023 година Банката прокнижи 6,8 милиони денари **исправка на вредност на нефинансиски средства**, односно 20 % од нето-вредноста на преземениот имот согласно регулативата на НБРСМ.

IV. КОНСОЛИДАЦИЈА

Банката изработува и консолидирани финансиски извештаи во кои е вклучена нејзината подружница КБ Публикум Инвест АД Скопје („КБ Публикум“) (во консолидираните ФИ именувани како „Групата“).

Подружницата е правно лице, контролирано од друго правно лице - Банката, позната како матично претпријатие - матична банка. Финансиските извештаи на подружницата КБ Публикум, се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од датумот кога започнува контролата, до моментот кога контролата престанува. Подружницата КБ Публикум има дозвола за основање и управување со отворени и затворени инвестициски фондови. Друштвото управува со шест отворени инвестициски фондови, КБ Публикум – балансиран, КБ Публикум – обврзници, КБ Публикум – паричен, КБ Публикум – МБИ 10, КБ Публикум Акции и КБ Публикум Златен фонд. Овие фондови немаат статус на правно лице и не извршуваат специфични активности.

Финансиски извештаи на групата

Податоците во финансиските извештаи на Групата се изготвени во согласност со Законот за трговски друштва, Законот за банки, подзаконската регулатива пропишана од страна на НБРСМ, како и во согласност со Одлуката за методологија за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиски извештаи и Одлуката за видовите и содржината на финансиските извештаи на банките пропишани од страна на НБРСМ.

Вкупните средства и извори на средства на Банката на консолидирана основа на 31.12.2023 година бележат пораст од 12.631,5 милиони денари во однос на 2022 година, или за 8,4 %.

**Табела бр. 8 - Актива на Комерцијална банка АД Скопје на консолидирана основа
(во милиони денари)**

	31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
	Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	
1	2	3	4	5	6
Парични средства и депозити во НБРМ	57.405,8	38,0	62.367,0	38,1	108,6
Пласмани во, и краткорочни кредити на други банки	584,3	0,4	2.940,8	1,8	503,3
Нето-кредити на комитенти	59.714,9	39,5	60.030,8	36,7	100,5
Вложувања во хартии од вредност	27.337,7	18,1	29.804,8	18,2	109,0
Вложувања во придружни друштва	385,4	0,3	403,9	0,2	104,8
Постојани средства	2.791,1	1,8	2.770,3	1,7	99,3
АВР и останата актива	2.830,6	1,9	5.363,7	3,3	189,5
Вкупна актива	151.049,8	100,0	163.681,3	100,0	108,4

**Табела бр. 9 - Пасива на Комерцијална банка АД Скопје на консолидирана основа
(во милиони денари)**

	31.12.2022		31.12.2023		Индекс 4:2
	Износ	Структура (во %)	Износ	Структура (во %)	
1	2	3	4	5	6
Обврски по краткорочни и долгорочни кредити	696,2	0,5	873,2	0,5	125,4
Депозити	133.304,9	88,2	142.802,3	87,2	107,1
Обврски за тргување	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0
Акционерски капитал и резерви	15.672,6	10,4	18.102,3	11,1	115,5
ПВР и останата пасива	1.376,1	0,9	1.902,9	1,2	138,3
Вкупна пасива	151.049,8	100,0	163.681,3	100,0	108,4

Нето-добивката на Банката на консолидирана основа, за периодот 01.01.-31.12.2023 година изнесува 3.602,4 милиони денари и истата бележи зголемување од 65,9 % во однос на минатата година.

Табела бр. 10 - Биланс на успех на Комерцијална банка АД Скопје на консолидирана основа

(во милиони денари)

	Остварено 01.01-31.12.2022	Остварено 01.01-31.12.2023	Индекс 3:2
1	2	3	4
1. Нето-приходи од камата	3.043,6	5.190,3	170,5
2. Нето-приходи од провизии и надомести	1.139,3	1.164,8	102,2
3. Нето курсни разлики	336,1	365,9	108,9
4. Останати приходи*	1.060,5	446,8	42,1
5. Вкупно приходи од работењето (1+2+3+4):	5.579,5	7.167,8	128,5
6. Вкупни административни трошоци	1.843,3	2.121,7	115,1
7. Останати расходи	382,5	282,9	74,0
8. Вкупно расходи од работењето (6+7):	2.225,8	2.404,6	108,0
9. Добивка пред исправка на вредност (5-8):	3.353,7	4.763,2	142,0
10. Исправка на вредност на финансиски средства	2.989,5	4.342,9	145,3
11. Ослободување на исправката на вредност	1.984,1	3.525,0	177,7
12. Исправка на вредност на нефинансиски средства	9,7	6,8	70,1
Добивка пред оданочување (9-10+11-12)	2.338,6	3.938,5	168,4
Данок од добивка	166,9	336,1	201,4
Нето-добивка	2.171,7	3.602,4	165,9

*Со вклучени наплатени претходно отпишани побарувања.

Финансиските извештаи на Групата се прикажуваат како за поединечна банка (како Групата да е едно правно лице). При изработување на финансиските извештаи на Групата, се врши отстранување/елиминирање на: сметководствената вредност на вложувањето на матичната банка и делот на матичната банка во капиталот на подружницата, се отстрануваат во целост салдата, трансакциите, приходите и расходите во рамки на групата и се отстрануваат добивките и загубите од трансакции во рамки на групата, кои се признаваат во средствата.

Банката не изработува финансиски проекции на билансот на состојба и билансот на успех на консолидирана основа поради тоа што вкупната актива на подружницата е помала од 1 % од активата на матичната Банка.

Неконтролирано учество

Неконтролирано учество (или т.н. „малцинско учество“) е оној дел од добивката на подружницата кој не е во сопственост на матичната банка. Неконтролираното учество се мери според неговото пропорционално учество во добивката на стекнатиот ентитет.

Консолидирана супервизија

Групата не е предмет на консолидирана супервизија од страна на НБРСМ, согласно Одлуката за консолидирана супервизија.

Подружницата не е предмет на консолидирана супервизија поради тоа што вкупната актива на подружницата е помала од 1 % од активата на матичната Банка.

Адекватност на капиталот

Согласно Одлуката од НБРСМ за консолидирана супервизија, доколку вкупната актива на подреденото лице е помала од 1 % од активата на матичното лице, подреденото лице нема да се вклучи во консолидираните финансиски извештаи за потребите на консолидираната супервизија. Врз основа на погоре наведеното, стапката на адекватност на капиталот не се утврдува на консолидирана основа.

Управување со ризици

Современиот концепт на банкарското работење во услови на пазарна економија не може да се замисли без адекватен пристап и управување со ризиците, како и ригорозно

придржување кон законски пропишаните супервизорски стандарди, кои се основни предуслови за успешно работење на секоја банка. Управувањето со ризиците Групата го заснова на Стратегијата за преземање и управување со ризиците и утврдените политики за управување со одделните ризици, при што Групата доследно ги почитува лимитите за изложеност на ризик согласно законската регулатива и интерните лимити за изложеност на ризик.

Консолидирана годишна сметка

Групата изработува Консолидирана годишна сметка согласно Законот за трговски друштва. Финансиските информации обелоденети во годишниот извештај за работата се конзистентни во сите аспекти со консолидираната годишна сметка на Групата и со финансиските информации обелоденети во ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата.

Табела бр. 11 - Процент на учество на Банката во подружници

Назив на подружниците	Земја	во %			
		Процент на учество во сопственоста ⁸		Процент на право на глас	
		2022	2023	2022	2023
КБ ПУБЛИКУМ ИНВЕСТ АД Скопје	Република Северна Македонија	64,29 %	78,43 %	64,29 %	78,43 %

V. УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ И СУПЕРВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ

Современиот концепт на банкарското работење во услови на пазарна економија не може да се замисли без адекватен пристап и управување со ризиците, како и ригорозно придржување кон законски пропишаните супервизорски стандарди, кои се основни предуслови за успешно работење на секоја банка. Управувањето со ризиците Комерцијална банка АД Скопје го заснова на Стратегијата за управување со ризици и утврдените политики за управување со одделните ризици, при што Банката доследно ги почитува лимитите за изложеност на ризик согласно законската регулатива и интерните лимити за изложеност на ризик.

1. Во рамки на управувањето со кредитниот ризик, анализата на класификацијата на ризичната актива на Банката покажува:

- Со состојба 31.12.2023 година, активата на Банката изложена на кредитен ризик изнесува 167.633,8 милиони денари и споредено со 31.12.2022 година, кога изнесувала 159.616,3 милиони денари, бележи пораст од 5,0 %.
- Оштетувањето на финансиските инструменти кои подлежат на кредитен ризик со состојба 31.12.2023 година, што подразбира утврдување исправка на вредноста на активните билансни позиции и посебна резерва на активните вонбилансни позиции, е извршено во согласност со регулативата на НБРСМ. Оштетувањето и класификацијата на изложеноста на кредитен ризик со состојба 31.12.2023 година е извршена на поединечна основа за сите изложености на кредитен ризик на Банката. Дополнителната нето исправка на вредност/посебна резерва за периодот 01.01.2023-31.12.2023 година изнесува 764,7 милиони денари. Споредбено, за истиот период во 2022 година, износот на нето дополнителната исправка на вредност/посебна резерва бил 988,6 милиони денари.⁹

⁸ Во текот на 2023 година Банката го зголеми влогот во друштвото КБ Публикум Инвест АД Скопје за 99 акции, односно 14,14 % сопственички удел и со 31.12.2023 година учеството на Банката во подружницата КБ Публикум Инвест АД Скопје изнесува 78,43 %.

⁹ Износите на дополнителна исправка на вредноста на побарувањата се дадени со вклучен ефект од курсни разлики.

Дополнително, во извештајниот период согласно Одлуката за методологија за управување со кредитен ризик на НБРСМ, Банката изврши отпис на билансни побарувања или пренос на вонбилансна евиденција, во вкупен износ од 371,0 милиони денари, по основ на главен долг и други побарувања. Коефициентот на ризичност пресметан како однос помеѓу исправката на вредност и вкупната кредитна изложеност на Банката на 31.12.2023 година изнесува 2,07 %, наспроти 2,53 % на 31.12.2022 година.

- Банката нема голема концентрација на изложеност на кредитен ризик по сектори, бидејќи дејностите со над 15 % учество во структурата имаат внатрешна дисперзирана структура. Имено, секторот Физички лица со учество од 16,6 % има внатрешна дисперзираност, останатите сектори имаат учество од 26,7 %, додека концентрацијата во секторот Финансиски дејности и дејности на осигурување се однесува на изложености кон НБРСМ и првокласни банки.

2. Во рамки на управувањето со валутниот ризик, изложеноста на Банката на валутен ризик во периодот 01.01-31.12.2023 година се движеше во рамки на законски предвидениот лимит до $\leq +30 \%$ / $\geq -30 \%$ во однос на сопствените средства на Банката. Одржувањето на ОДП во текот на 2023 година беше во согласност со потребите за девизи на комитентите и движењето на интервалутарните курсеви, при што одржувањето на повисоко ниво на ОДП во одредени месеци беше во насока на остварување приходи од курсни разлики без да се загрози исполнувањето на вкупните капитални барања на Банката.

3. Во рамки на управувањето со ликвидносниот ризик:

- Во текот на 2023 година Банката ја исполнуваше законската обврска за издвојување задолжителна резерва во денари и во девизи. Процентот на просечно остварување на задолжителната резерва во денари се движеше од 100,42 % во периодот од 10.05.2023 до 20.06.2023 како најниска стапка, до 101,15 % во периодот 22.03.2023 - 09.05.2023 година како највисока стапка. Во текот на 2023 година НБРСМ донесе измени на Одлуката за задолжителна резерва со цел натамошна поддршка на денаризацијата на домашната економија.¹⁰
- Во однос на стабилноста и концентрацијата на депозитната база може да се констатира дека Банката нема изразена концентрираност на депозитите. Процентот на учество на 20-те најголеми депоненти во просечната депозитна база се движи од 6,67 % до 8,03 %, додека највисокото ниво на концентрација на 20-те најголеми депоненти во вкупниот просечен износ на трансакциските сметки и депозити по видување се движи од 9,47 % до 11,03 %.
- Во текот на 2023 година ликвидносните показатели се целосно усогласени со прагот за рано предупредување, прифатливото ниво на ризик, како и максималното ниво на ризик.
- Стапката на покриеност со ликвидност (СПЛ) која претставува однос помеѓу висококвалитетна ликвидна актива (ВКЛА) и нето паричниот одлив – збирно со 31.12.2023 година изнесува 618,98 % и истата е збирно усогласена и високо над прагот за рано предупредување, над прифатливото ниво на ризик и над регулаторниот лимит (наедно и максималното ниво на ризик).
- Банката ја следи рочната структура на позициите од аспект на нивната усогласеност според преостанатата рочност и ја утврдува и ја следи и нивната очекувана рочност. Во периодот од 01.01. до 31.12.2023 година рочната структура, на збирно ниво и според секоја значајна валута, покажува стабилна тековна ликвидносна позиција на Банката.
- Согласно методологијата на НБРСМ, сопствените средства со 31.12.2023 година изнесуваат 14.413,8 милиони денари и истите во однос на 31.12.2022 година се зголемени за 7,7 % по основ на распределба на дел од остварената добивка за

¹⁰ За повеќе информации видете во глава I од Извештајот.

2022 година во резервите на Банката и дел во задржана добивка за реинвестициски цели (ограничена за распределба на акционерите), согласно Одлука од Собранието на акционери.

- Стапката на адекватност на капиталот со состојба 31.12.2023 година изнесува 17,96 % и бележи зголемување за 0,56 процентни поени во споредба со 31.12.2022 година како резултат на зголемените сопствени средства, при едновремено зголемување на активата пондерирана според кредитен, валутен и оперативен ризик како резултат на зголемен обем на реализирани активности. Со состојба 31.12.2023 година, стапката на АК е усогласена со прагот за рано предупредување, прифатливото ниво на ризик и регулаторниот лимит (наедно и максималното ниво на ризик). Исто така, Банката е усогласена со вкупните регулаторни барања.

4. Во рамки на управувањето со пазарниот ризик:

- Учеството на портфолиото на хартии од вредност (нето) во вкупните активности на Банката во периодот јануари – декември 2023 година се движеше од 17,0 % до 20,28 %.
- Во периодот јануари – декември 2023 година, портфолиото за тргување изразено како процентуално учество во вкупните активности на Банката (0,04 % - 0,07 %) и како апсолутен износ (73,0-120,1 милион денари) не продуцира обврска на Банката за издвојување капитал потребен за покривање на пазарен ризик согласно точка 30 од Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.
- Движењето на структурата на портфолиото на хартии од вредност по деловен модел е следна: финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех – од 1,31 % до 1,56 %, финансиски средства чувани за наплата – од 87,34 % до 98,44 % и финансиски средства чувани за наплата и продажба од 0,20 % до 11,10 %.
- Анализирајќи ја валутната структура на портфолиото на хартии од вредност за тргување, може да се заклучи дека вложувањата во денари имаат доминантно учество.

5. Во рамки на управувањето со ризикот на каматни стапки во портфолиото на банкарски активности, во периодот јануари-декември 2023 година се направени измени и дополнувања на Одлуката, со кои се настојува да се следат пазарните движења и каматните стапки на конкурентските банки. Најзначајни измени во текот на годината беа:

- кај кредитите на физички лица: (1) се намали маржата на хипотекарните ненаменски кредити, (2) во два наврата се намали маржата за готовинските кредити до 30.000,00 ЕУР со ЕУР клаузула одобрени на клиенти на Банката, се вовеле минимална каматна стапка и се укина фиксниот период, (3) кај денарскиот потрошувачки кредит се зголеми максималниот износ на поединечен кредит, се зголеми фиксната каматна стапка за првите 2 години, се вовеле опција со осигурување и се вовеле минимален праг на променливата каматната стапка и (4) кај станбениот кредит/кредит за деловен простор со ЕУР клаузула со фиксен период од 5 години, се намали каматната маржа на променливата каматна стапка и се вовеле минимален праг, а наедно се врати и опцијата со фиксен период од 10 години со и без животно осигурување;
- кај кредитите на правни лица: (1) се намалија каматните маржи кај денарските кредити со и без валутна клаузула и кај девизните кредити, (2) се вовеле долна граница на каматната стапка на денарските кредити и (3) се направи усогласување на висината на договорната каматна стапка која се пресметува и се наплатува на достасани ненаплатени побарувања од правни лица, изразени и определени во странска валута;

- кај дел од орочените депозити во денари и ЕУР на физички лица во два наврата се зголемија фиксните и прилагодливите каматни стапки, при што вториот пат во период од 01.06.2023 до 31.12.2023 година беше воведен промотивен период на повисоки каматни стапки кај депозитите со фиксна каматна стапка и
- кај депозитите на правни лица: (1) се зголемија прилагодливите каматни стапки на денарските депозити за правни лица со рочност од 12 до 60 месеци и преку ноќ и фиксните/променливите каматни стапки со рочност од 12 до 60 месеци и (2) Банката започна да пресметува и плаќа камата на депозитите депонирани за работа на организиран пазар на електрична енергија, по договор, фиксна на 12 месеци.

Постигнатата NIM со 31.12.2023 година изнесува 3,63 % и е усогласена со дефинираниот интерен лимит.

Во извештајниот период соодносот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарските активности и сопствените средства (ВПВ/СС) е во рамки на регулаторниот лимит, под прифатливото ниво на ризик и под прагот за рано предупредување, дефинирани во Стратегијата за преземање и управување со ризици.

6. Во рамки на управувањето со оперативниот и репутацискиот ризик:

- Комерцијална банка во секојдневното работење континуирано ги следи, евидентира и анализира настаните кои предизвикале штета или претставуваат потенцијален оперативен ризик. Исто така, Банката го следи и репутацискиот ризик. Врз основа на прибраните информации и направените анализи се преземаат конкретни мерки за санирање на нарушувањата и за елиминирање/лимитирање и контрола на ризикот во иднина.
- Оцената за изложеност на оперативен ризик, врз основа на регистрираните ризични настани и преземените мерки и активности во периодот јануари-декември 2023 година, е дека Банката нема значителна изложеност на оперативен ризик. Исто така, воспоставените индикатори за следење оперативен ризик укажуваат дека во извештајниот период Банката нема значителна изложеност на оперативен ризик ниту индикации за потенцијални области на појава на ризик.
- Оцената за изложеност на репутациски ризик, врз основа на регистрираните репутациски ризични настани и преземените мерки и активности во периодот јануари-декември 2023 година, е дека Банката нема значителна изложеност на репутациски ризик.

7. Банката е целосно усогласена со пропишаните законски барања и супервизорски стандарди и во своето работење строго се придржува кон истите:

- Почетниот капитал потребен за основање на Банката кој според Законот треба да изнесува 310.000.000 денари;
- Потребниот износ на сопствени средства за вршење на следните активности: кредитирање во странство, факторинг, финансирање комерцијални трансакции, тргување со девизни средства, благородни метали, хартии од вредност, финансиски деривативи, управување со средства и портфолио на хартии од вредност по налог и за сметка на клиенти, давање услуги на банка чувар на имот и купопродажба, гарантирање и пласман на емисија на хартии од вредност, кој според Законот треба да изнесува најмалку 560.000.000 денари;
- Сопствените средства на Банката во однос на почетниот капитал кои, согласно член 64 од Законот за банки, не смеат да изнесуваат помалку од почетниот капитал;
- Банката го исполнува супервизорскиот стандард согласно член 15 од Законот за банки (вкупниот номинален износ на акции без право на глас во Банката во вкупниот номинален износ на вкупните акции да не е поголем од 10 %);

- стапката на адекватност на капиталот изнесува 17,96 % и е во рамки на пропишаниот минимум од 8 %;
- стапките на редовниот основен капитал и на основниот капитал исто така изнесуваат по 17,96 % и се во рамки на пропишаните лимити од 4,5 % и 6 % соодветно;
- со состојба 31.12.2023 година Банката располага со вишок на капитал и обезбедува целосна покриеност на заштитните слоеви за зачувување на капиталот од 2,5 % и за системски значајна банка, а почнувајќи од 01.08.2023 година Банката издвојува и противцикличен заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Северна Македонија во висина од 0,5 %, додека со почеток 01.10.2023 година, при утврдување на противцикличниот заштитен слој на капиталот, се земаат предвид и соодветните противциклични заштитни слоеви на капиталот за изложености кон други земји;
- Банката го исполнува супервизорскиот стандард согласно член 71 од Законот за банки според кој „изложеноста спрема лице и со него поврзани лица не смее да надмине 25 % од сопствените средства на Банката“.
- Банката има изложеност спрема подружница од 0,01 % од СС (која не смее да надмине 10 % од сопствените средства на Банката);
- Банката нема изложеност над пропишаните 10 % од сопствените средства спрема акционер со квалификувано учество во Банката и со него поврзани лица кои директно или индиректно поседуваат најмалку 5 % од вкупниот број акции или издадени акции со право на глас, кои овозможуваат значително влијание врз управувањето на Банката, и е целосно усогласена со овој супервизорски стандард;
- Изложеноста спрема лицата со посебни права и одговорности и со нив поврзаните лица (за сите лица заедно) по овој основ изнесува 8,92 % од сопствените средства на Банката и е во рамките на законски пропишаните 3 % од сопствените средства на Банката спрема секое поединечно лице со посебни права и одговорности и со нив поврзаните лица;
- Вкупната изложеност спрема подружница, акционери со квалификувано учество и лица со посебни права и одговорности, изнесува 8,93 % и е под лимитот од 65 % од сопствените средства на Банката;
- Банката има голема изложеност спрема лице и со него поврзани лица која е еднаква или поголема од 10 % од сопствените средства на Банката, но вкупниот износ на големи изложености изнесува 0,34 пати од сопствените средства на Банката и не го надминува пропишаниот осумкратен износ на сопствените средства;
- Банката нема одобрено кредит или друг вид изложеност за купување акции од Банката и нема одобрено кредит со залог на акции на заемобарателот од Банката;
- Банката нема акции во други банки кои поседуваат капитални делови во Банката поголеми од 5 %;
- Банката го исполнува и стандардот од член 75 да може да стекнува сопствени акции со откуп до 10 % од номиналната вредност на вкупните акции, но износот на откупените акции да не е поголем од износот на нераспределената добивка;
- имотот на Банката во земјиште, згради, работна опрема и капитални делови од други банки, небанкарски финансиски организации и нефинансиски институции изнесува 19,50 % од сопствените средства и е во рамки на пропишаниот лимит од 60 % од сопствените средства;
- агрегатниот износ на капитални делови во нефинансиски институции изнесува 0,50 % од сопствените средства, наспрема пропишаните 30 % од сопствените средства;
- Банката не остварува контрола во нефинансиска институција;
- Банката ја исполнува и обврската за издвојување задолжителна резерва во денари и во девизи, согласно пропишаната методологија на НБРСМ;
- Отворената девизна позиција на Банката (дневна) е во рамки на пропишаните 30 % од сопствените средства на Банката;
- Банката го исполнува и стандардот од Законот за трговски друштва според кој процентот на издвојување на дел од нето-добивката во задолжителната општа

резерва на Банката не може да биде помал од 5 % од добивката сè додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една десетина од основната главнина.

VI. КРЕДИТИРАЊЕ НА СТОПАНСТВО

Во областа на кредитирањето правни лица, Банката продолжи со обезбедување кредитни средства за поддршка на нивното работење со строго почитување на принципите на профитабилност, ефикасност и сигурност на пласманите, како и преземање прифатлив кредитен ризик.

Во извештајниот период интензивно се работеше на системски и оперативни прилагодувања и изработка на интерни акти со цел усогласување со новата Одлука за методологијата за управување со кредитниот ризик која стапи во сила од 01.01.2024 година, и тоа: измена на Процедурите за начинот на одговор на прашања за утврдување на кредитната способност на клиенти – нефинансиски правни лица и општи показатели за оштетување во постапка за класификација; Измени и дополнување на Кредитната политика и постапки на Банката; Постапки и процедури за реструктурирање на кредитната изложеност и др.

1. Денарски кредити

Заклучно со 31.12.2023 година учеството на краткорочните кредити во вкупно искористените кредити изнесува 77,9 %, додека учеството на искористените долгорочни кредити е 22,1 %. Бројот на кредитни партии по основ на искористени краткорочни кредити на Банката изнесува 1.963 во вкупен износ од 27.789,1 милион денари и бележи вредносно намалување од 26 % во однос на 2022 година, додека бројот на кредитни партии по основ на искористени долгорочни кредити изнесува 726 во износ од 7.892,8 милиони денари и бележи вредносно намалување од 18,5 %.

Покрај одобрувањето краткорочни и долгорочни денарски кредити и денарски кредити со девизна клаузула од сопствени средства, во 2023 година се одобруваа и кредити од кредитни линии и програми што се реализираа преку Банката, и тоа:

- Од Програмата за одржливо рестартирање на МСП од ЕБОР (SME Reboot), одобрени се и искористени 4 денарски кредити со валутна клаузула во износ од 18,9 милиони денари;
- во рамки на потпишаниот договор за издавање портфолио гаранција од Гарантниот фонд на Развојната банка на Република С Македонија, во 2023 година вклучен е еден кредит на износ од 1,5 милиони денари;
- Во рамки на пакетот производи и услуги за компаниите – корисници на грант од ФИТР, одобрени се 3 кредити од кои 2 денарски и еден денарски кредит со валутна клаузула во вкупен износ од околу 7,3 милиони денари;
- од Кредитната линија за комисионо работење преку Развојната банка на Северна Македонија во рамки на проектот за самовработување со кредитирање и Проектот за кредитирање на правни субјекти (микро и мали претпријатија) за отворање нови работни места, одобрени се 7 кредити во вкупен износ од околу 2,5 милиони денари итн.

Во 2023 година Банката нема одобрени денарски кредити од: кредитната линија на Земјоделскиот кредитен и дисконтен фонд, од Програмата за поддршка на конкурентноста на МСП - CSP2 и од Програмата за субвенционирање камата по кредити дадени на компании кои ја реинвестираат добивката.

2. Девизни кредити

Во извештајниот период Банката продолжи да одобрува девизни кредити од средства на странски кредитни линии и од сопствени извори на средства.

- од кредитната линија на ЕБОР - Sustainable Reboot SME Programme во 2023 година е одобрен еден девизен кредит на износ од 0,2 милиони евра;
- од новата кредитна линија EIB VII се одобрени 16 кредити во износ од 10,8 милиони евра и
- од новата програма за кредитирање проекти за дигитализација и дигитална трансформација, за енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија, одобрени се 2 кредити на износ од 0,8 милиони евра.

Банката во извештајниот период вршеше редовно администрирање на веќе одобрени девизни кредити за обврски по главница и камата од кредитните линии на EIB и кредитните линии од EBRD (TARA, CSP, Reboot и GEFF).

Во текот на 2023 година Банката има одобрено вкупно 34 девизни кредити од сопствени средства на вкупен износ од 20,2 милиони евра.

3. Денарски гаранции

Во рамките на денарското работење со правни лица, Банката издава платежни и чинидбени денарски гаранции. Во 2023 година Банката издаде 4.470 гаранции во вкупен износ од 4.588 милиони денари, при што бројот и вредноста се намалени за 3,8 % и 8,3 % соодветно.

Во извештајниот период, Банката има издадено 35 електронски гаранции за учество на лицитација и еден Анекс кон електронска гаранција во вкупен износ од 35,2 милиони денари, наспроти 33 електронски гаранции на износ од 59,3 милиони денари во истиот период минатата година.

4. Наплата на проблематични побарувања од правни лица

Банката презема интензивни активности за унапредување на процесот на управување со проблематичните побарувања, поефикасна наплата и побрзо решавање на проблематичните пласмани, што ќе резултира со подобрување на квалитетот на кредитното портфолио.

Во текот на извештајниот период, преземените мерки и активности за наплата на побарувањата од комитентите правни лица со статус на проблематични кредити, односно клиенти за кои е покрената постапка за присилна наплата, резултираа со наплатени побарувања во вкупен износ од 3.463,8 милиони денари, од кои: 3.102,4 милиони денари или 89,6 % се наплатени побарувања од билансна евиденција (2.988,2 милиони денари наплатени побарувања по главен долг и 114,2 милиони денари наплатена нефункционална камата) и 361,4 милиони денари или 10,4 % се наплатени побарувања од вонбилансна евиденција.

Од наплатените билансни и вонбилансни побарувања, 12,2 % се со готовинска уплата, а 87,8 % со преземен имот.

VII. НАДВОРЕШНОТРГОВСКИ ИНСТРУМЕНТИ

Во текот на 2023 година бројот на издадени девизни гаранции е идентичен со 2022 година, но вредносно бележи намалување од 54,7 % (издадени се девизни гаранции во износ од 11,2 милиони евра во 2023 година наспрема 24,7 милиони евра во 2022 година). Бројот на примени девизни гаранции е зголемен, но вредносно бележи намалување од 34,8 % (примени се девизни гаранции во износ од 14,8 милиони евра во 2023 година наспрема 22,7 милиони евра во 2022 година).

Кај акредитивното работење, отворените ностро акредитиви во износ од 19,9 милиони евра бележат вредносно намалување од 64,9 %, а прифатените лоро акредитиви во износ од 12,5 милиони евра бележат вредносно намалување од 57,3 %.

Инструментот лоро инкасо бележи вредносно зголемување од 110,1 %, а инструментот ностро инкасо бележи повеќекратно вредносно зголемување.

Во извештајниот период, исто како и во 2022 година, Банката не вршеше откуп на побарувања од извоз по основ на извозна фактура (факторинг).

Во текот на 2023 година Комерцијална банка АД Скопје продолжи да врши форфетирање на побарувања по основ на инструменти во надворешнотрговското работење. Вкупно се извршени две форфетирања на вкупен износ од 39,2 илјади ЕУР, наспроти 19 форфетирања на вкупен износ од 348,5 илјади ЕУР минатата година.

VIII. ПЛАТЕН ПРОМЕТ СО ПРАВНИ ЛИЦА

Во 2023 година, се забележува пораст во вкупниот број и вредност на обработени трансакции.

- Во текот на 2023 година, бројот на новоотворени денарски сметки¹¹ на правни лица бележи намалување во однос на 2022 година за 2,2 %, додека бројот на новоотворени девизни сметки е зголемен за 8,9 %. Вкупниот број на затворени денарски сметки по разни основи е зголемен за 17 %. Од вкупниот број затворени сметки, 136 сметки се затворени со Решение од надлежен орган, 673 се затворени врз основа на Законот за трговски друштва (по основ на стечај, ликвидација, неподнесена завршна сметка и др.), 595 врз основа на писмено барање (синдикални организации, заедница на станари), 697 врз основа на Законот за платежни услуги и платни системи (заради неактивност и согласно интерна процедура), 5 врз основа на еднострано раскинување на Договорот и 153 сметки се затворени по други причини. Од аспект на останатите активности за правните лица, во делот на водење на денарските сметки, реализирани се 2.642 писмени барања, додека во делот за девизните сметки се реализирани 576 девизни барања за статусни и други промени на податоци на правните субјекти, проследени се 31.046 решенија за присилна наплата од кои 66 % иницирале блокирање на сметките на комитентите. Споредено со минатата година, решенијата за присилна наплата бележат намалување од 36,4 %.
- Бројот и вредноста на обработените трансакции на правните лица бележи зголемување во најголем дел поради зголемените безготовински електронски трансакции, како и зголемените реализирани трајни налози. Во рамките на

¹¹ Денарски сметки на правни лица и хуманитарни сметки на физички лица.

вкупниот број на безготовински трансакции, 57 % се обработени преку интерен клиринг, 40 % преку КИБС и 3 % од налозите се процесирани преку МИПС. Во рамки на готовинските трансакции на правни лица, уплатните трансакции учествуваат со 93 %, додека исплатните трансакции се застапени со 7 %. По основ на исплата на плата и други лични примања, реализирани се 166.609 трансакции по фолио број од правни лица. Од нив, 83.566 трансакции се обработени преку шалтерите на Банката, додека 83.043 трансакции се реализирани преку сервисот на Е-банка.

- Во анализираниот период се забележува пораст на обемот и видот на трансакциите за кои клиентите ги користат услугите на електронското банкарство, како и продолжување на трендот на континуиран пораст на бројот на корисници на електронско банкарство (21.462 корисници, наспрема 19.726 во 2022 година). Бројот на регистрирани корисници на мобилната апликација мБанкаКо, заклучно со 31.12.2023 година, е зголемен за 24 % (6.587 регистрирани корисници, наспрема 5.298 во 2022 година), додека од вкупно обработените електронски трансакции 274.668 трансакции се реализирани преку мБанкаКо, наспроти 221.758 трансакции реализирани во 2022 година, што е зголемување од 23,9 %. Заклучно со 31.12.2023 година, услугата за уплата на готовина на банкомат со користење на услугата Visa Business Debit дебитната картичка, просечно месечно ја имаат искористено 456 правни лица. По основ на оваа услуга во 2023 година се реализирани вкупно 55.355 трансакции во вкупна вредност од 1.434,0 милиони денари, наспроти 43.312 трансакции во вкупна вредност од 1.092,3 милиони денари во текот на 2022 година.
- Вкупно остварениот платен промет со странство за правни лица, реализиран преку Банката во 2023 година, изнесува 4.357,6 милиони евра и бележи намалување во однос на 2022 година за 9,9 %, додека бројот на трансакции изнесува 192.934 и е зголемен за 5,1 %.
- Реализираните активности во доменот на девизното електронско банкарство во периодот 01.01.-31.12.2023 година бележат пораст во однос на: вкупниот број нови корисници (правни лица) за 10,1 %, вкупниот број активни корисници (правни лица) за 13,6 %, бројот на нови претплати за известување за извршено плаќање во странство за 52,4 %, бројот на нови претплати за известување за примена наплата од странство за 5,3 %, бројот на нови претплати за девизен пазар за правни лица за 8,5 % и бројот на извршени налози за плаќање во текот на годината за 6,1 %.

IX. ЛИКВИДНОСТ И ФИНАНСИСКИ ПАЗАР

1. Денарска и девизна ликвидност

Во текот на 2023 година Банката го остваруваше потребното ниво на **денарска ликвидност** кое овозможуваше непречено извршување на финансиските активности и исполнување на законските обврски и обврските кон комитентите. **Девизната ликвидност** и валутната структура се одржуваа со доследно почитување на пропишаните лимити за утврдување и пресметување на отворената девизна позиција. Согласно Одлуката за задолжителна резерва, Банката ја исполнува задолжителната резерва во евра доколку дневната состојба на издвоените средства на Банката на девизна сметка на Народната банка во странство е најмалку еднаква на 90 % од пресметаната задолжителна резерва во евра, и просечната дневна состојба на издвоените средства на Банката на девизната сметка во евра во МИПС за периодот на одржување е најмалку еднаква на 10 % од пресметаната задолжителна резерва во

евра. Во извештајниот период НБРСМ донесе дополнителни измени на Одлуката за задолжителна резерва со цел понатамошна поддршка на денаризацијата на домашната економија.¹²

Во извештајниот период просечното салдо на орочени депозити во странски банки бележи пораст во однос на 2022 година, додека просечното салдо на тековни сметки во странски банки и орочени депозити во домашни банки е намалено.

Вишокот ликвидни средства Комерцијална банка го пласираше во благајнички и во државни записи (вклучително и благајнички записи издадени од нерезиденти), расположлив депозит во НБРСМ и краткорочни депозити во странство, а одобруваше и позајмици на други банки. Во извештајниот период Банката не користеше позајмици од банки, не вршеше репо трансакции и не пласираше денарски депозити во домашни банки.

2. Работење со хартии од вредност

- Во периодот 01.01-31.12.2023 година Банката продолжи да учествува на аукциите на благајнички записи издадени од НБРСМ и државни записи издадени од Република Северна Македонија, а исто така запиша и благајнички записи издадени од нерезиденти¹³. Вредноста на запишаните благајнички записи во име и за сметка на Банката бележи намалување од 28,1 % во однос на 2022 година, вредноста на запишаните државни записи во име и за сметка на Банката бележи намалување од 53,1 %, додека вредноста на запишаните благајнички записи од нерезиденти е зголемена за 34,9 %.
- Вложувањата на Банката во финансиски средства кои се мерат по објективна вредност преку останата сеопфатна добивка на 31.12.2023 година изнесуваат 64,9 милиони денари и се состојат од влог во акции издадени од домашни финансиски друштва и влог во странски финансиски друштва.
- Вложувањата на Банката во сопственички хартии од вредност по објективна вредност преку билансот на успех, кои се состојат од акции издадени од домашни нефинансиски друштва, на 31.12.2023 година изнесуваат 72,7 милиони денари и се намалени во однос на 2022 година по основ на повеќе продадени од купени акции.
- Вложувањата во должнички хартии од вредност кои се состојат од структурни државни обврзници за денационализација, континуирани државни обврзници во денари и со валутна клаузула, еврообврзници во странска валута, корпоративни обврзници во денари и во странска валута и државни обврзници од нерезиденти, на 31.12.2023 година изнесуваат 26.054,7 милиони денари и се зголемени за 25,9 % во однос на 2022 година. Зголемувањето се должи на поголем износ на запишани од доспеани континуирани државни обврзници и нови пласмани во државни обврзници од нерезиденти.
- Во 2023 година Банката ги задржа своите вложувања во удели во инвестициски фондови. Состојбата на уделите на 31.12.2023 година изнесува 364,1 милион денари, и тоа во: КБ Публикум Инвест - Отворен инвестициски фонд Балансиран во износ од 11,7 милиони денари и КБ Публикум Инвест - Отворен инвестициски фонд – Паричен во износ од 352,4 милиони денари. Истите се зголемени во однос на 31.12.2022 година по основ на вреднување по објективна вредност.
- Со состојба 31.12.2023 година Банката има вложување во придружено друштво КБ Прво пензиско друштво за управување со пензиски фондови АД Скопје во износ од 403,9 милиони денари и истото во однос на декември 2022 година бележи зголемување како резултат на нето позитивен ефект по основ на

¹² За повеќе информации видете во глава I од Извештајот.

¹³ Запишаните БЗ во странска валута се издадени од Швајцарската централна банка. Каматните стапки на благајничките записи издадени од Swiss National Bank се движеа во зависност од рочноста на која се издадени, од 0,926 %-1,4 % на почетокот на годината, до 1,411 %-1,653 % на последните аукции во месец декември 2023 година.

- исплатена дивиденда и евидентиран удел во добивката на друштвото по „метод на главнина“.
- Со состојба 31.12.2023 година Банката има вложување во подружница КБ Публикум инвест друштво за управување со инвестициски фондови АД Скопје во износ од 50,9 милиони денари и истото е зголемено во однос на 2022 година по основ на дополнително купени 99 акции во вкупен износ од 38,2 милиони денари. Со тоа Банката го зголеми своето учество во вкупно издадените акции од друштвото од 64,29 % на 78,43 %. Од ова вложување Банката евидентирала приход од дивиденда.
 - Во извештајниот период Банката купи значително повисок износ на државни записи и државни обврзници во свое име, а за сметка на комитенти, поради атрактивноста на зголемените каматни стапки по кои истите беа издадени во текот на 2023 година. Дополнително, во текот на извештајниот период Министерството за финансии на пазарот ги издаде и првите „Зелени“ и „Граѓански“ обврзници како нови инструменти за финансирање и Банката купи обврзници во износ од 800,2 милиони денари.
 - Во извештајниот период тргувањето на Македонската берза се карактеризираше со намалување на вкупниот берзански промет за 37,9 %. На крајот на декември 2023 година МБИ10 индексот е зголемен за 8,21 % во однос на декември 2022 година. Анализирани според број на трансакции, најтрговани хартии од вредност во анализираниот период се акциите издадени од Комерцијална банка, потоа следуваат акциите издадени од Алкалоид АД Скопје, НЛБ Банка АД Скопје, Макпетрол АД Скопје и Стопанска банка АД Скопје. Реализираниот промет на Банката е намален за 48 %. Најголем дел од вкупно остварениот промет на Банката во 2023 година (77,3 %) е реализиран преку класично тргување, додека остатокот (22,7 %) е реализиран преку блок трансакции.
 - Во согласност со одредбите од Законот за девизно работење, во периодот јануари - декември 2023 година Банката порамни 620 трансакции на странски берзи за резиденти во вкупна вредност од околу 949 милиони денари¹⁴, додека во 2022 година порамни 669 трансакции на странски берзи за резиденти во вкупна вредност од околу 750,2 милиони денари.
 - Единствен акционер со квалификувано мнозинство е правното лице Адора Инженеринг ДООЕЛ Експорт-Импорт Скопје кое го надминува прагот од 5 % од вкупно издадените акции на Комерцијална банка АД Скопје и заклучно со 31.12.2023 година заедно со поврзаните лица има учество од 14,992 % во вкупниот број на издадени акции. Во извештајниот период беа истрговани вкупно 126.807 обични акции, наспрема 217.976 акции во истиот период минатата година. Просечната цена по која се тргуваа акциите на Банката во периодот 01.01.-31.12.2023 година изнесуваше 12.471 денар, наспрема 11.876 денари во текот на 2022 година.
 - Една од основните приоритетни цели зацртани со Развојниот план на Банката за периодот 2024-2026 година е „Одржување на вредноста на капиталот и негово зголемување, и тоа преку политика на понатамошно издвојување на значаен дел од нето-добивката за резерви, со што би се обезбедила стапка на адекватност на капиталот која ќе соодветствува на планираните активности“. Врз основа на оваа цел, Банката во својата Програма на мерки и активности на деловната политика за 2024 година ја дефинира Политиката на исплата на дивиденда на акционерите, која ќе се пресметува како процент од остварената нето-добивка за годината, при што ќе се зема предвид исполнувањето на вкупните капитални барања пропишани од Народната банка. Вака пресметаниот процент на исплата на дивиденда ќе се движи во интервалот од 40 % до 70 % од нето-добивката за годината. При поставувањето на овој интересен принцип на работењето на Банката за 2024 година, земени се предвид резултатите од Процесот на утврдување на интерниот капитал, согласно кој Банката располага со вишок на

¹⁴ Вклучени се и бројот и износот на трансакциите реализирани преку IBKR и CAPMANN платформите.

капитал и нема потреба од изработка на капитален план. Комерцијална банка во изминатиот период редовно исплаќа дивиденда на своите акционери, при што бруто предложениот износ на дивиденда по акција за 2023 година изнесува 910,00 денари.

- Во март 2023 година Банката одржа годишно собрание на акционери на кое е донесена одлука за употреба и распоредување на нераспоредената добивка од 2022 година во дел за резерви (849,7 милиони денари), дел во задржана добивка за инвестициски вложувања – реинвестирана добивка (160 милиони денари) и дел за исплата на дивиденда на акционерите (1.139,5 милиони денари). Согласно Одлуката за употреба и распределување на нераспределената добивка до 31.12.2022 и Одлуката за определување на износот на дивидендата и датуми на исплата на дивиденда за 2022 година, Банката на 04.05.2023 година изврши исплата на дивидендата за 2022 година на акционерите иматели на обични акции кои се евидентирани во книгата на акции на 18.04.2023 година. Од вкупно пресметаната дивиденда за 2022 година во износ од 1.139,5 милиони денари, исплатена е дивиденда на правни лица во износ од 601,5 милиони денари и на физички лица во износ од 538,0 милиони денари. Износот на дивиденда по една акција е 500,00 денари, односно 50,0 % во однос на номиналната вредност на акцијата.
- Во согласност со одредбите на Законот за хартии од вредност, заклучно со 31.12.2023 година, Банката има склучено 21 договор за вршење работи на чувар на хартии од вредност со клиенти нерезиденти, од кои 20 правни и едно физичко лице. Врз основа на овие договори Банката води вкупно 35 портфолија чија пазарна вредност изнесува вкупно 606,3 милиони денари.

3. Старателски активности и банка чувар на имот/депозитна банка

Во извештајниот период Банката продолжи со вршење на услуги на **банка чувар на имот** на средствата кои се под управување на Триглав пензиско друштво, при што средствата на друштвото имаат минимално учество во однос на средствата на останатите пензиски друштва на пазарот. Во ноември 2023 година, Банката ја презема функцијата Чувар на имот на Отворениот Доброволен Пензиски фонд со кој раководи ВФП Фонд Менаџмент од Шпаркасе банка АД Скопје. Вкупната вредност на средствата на трите пензиски фонда на 31.12.2023 изнесува 8.887 милиони денари, што претставува зголемување во 64 % во однос на истиот период од 2022 година, кога пазарната вредност изнесувала 5.418 милиони денари. Банката исто така продолжи со вршење работи на **депозитна банка за инвестициските фондови** со кои управуваат друштвата КБ Публикум инвест АД и ВФП фонд менаџмент АД Скопје.

4. Активности на девизниот пазар и тргување со девизи

Остварениот промет на девизниот пазар на Банката бележи намалување од 15,1 %, а вкупниот промет на тргување со девизи е намален за 15,7 %.

Х. ТРЕЗОРСКО РАБОТЕЊЕ

Во извештајниот период, вкупниот број активни сефови издадени на клиенти – физички лица бележи зголемување. Заклучно со 31.12.2023 година Банката има 4.918 сефови за физички лица, наспроти 4.788 активни сефови на 31.12.2022 година. Бројот на активни сефови на клиенти – правни лица е намален и изнесува 97 на крајот на 2023 година, додека заклучно со 31.12.2022 година бил 100.

Во текот на 2023 година се склучени два нови договора за транспорт на готовина за правни лица. Исто така, во извештајниот период се набавени нови граѓански сефови, а по завршување на нивната инсталација во план е реновирање на просториите каде што се сместени сефовите во Скопје и друго.

XI. РАБОТА СО НАСЕЛЕНИЕ

1. Со состојба 31.12.2023 година **депозитите на домаќинства** (вклучувајќи ги и нерезидентите) достигнаа износ од 101.525,8 милиони денари и бележат пораст во однос на 31.12.2022 година за 5.648 милиони денари, или за 5,9 %. Во извештајниот период, бројот на новоотворени денарски книшки и парични депозити изнесува 5.555 (4.696 нови денарски книшки и 859 нови денарски парични депозити) и во однос на истиот период минатата година, кога биле отворени 2.675 книшки и парични депозити, бележи зголемување од 107,7 %. Бројот на новоотворени девизни книшки, парични депозити и сметки изнесува 13.867, наспроти 11.608 отворени во истиот период од минатата година, што претставува зголемување за 19,5 %. Притоа, во извештајниот период се отворени 6.341 нови девизни книшки, 6.439 девизни сметки за резиденти, 290 девизни сметки за нерезиденти и 797 девизни парични депозити.
2. Вредноста на вкупно остварениот **платен промет во земјата за физички лица** изнесува 156.004 милиони денари и е намалена за 3,8 % во однос на 2022 година. Поединечно, безготовинските трансакции изнесуваат 84.430 милиони денари и бележат зголемување од 38,3 %, додека готовинските трансакции изнесуваат 71.574 милиони денари и бележат намалување од 29,2 %.
3. Вредноста на вкупно остварениот **платен промет со странство за физички лица** во извештајниот период достигна износ од 313,2 милиони евра и во однос на минатата година бележи пораст од 4,5 %. Поединечно, вкупните плаќања бележат вредносно зголемување од 16,9 %, додека наплатите се зголемени за 1,1 %. Во доменот на девизноменувачкото работење, вкупно остварениот промет од откуп и продажба на ефективни странски пари изнесува 5.140,2 милиони денари и бележи зголемување од 15,8 % во однос на 2022 година.
4. **Кредитната активност** на Банката во сегментот на работа со население во периодот 01.01.-31.12.2023 година бележи намалување во споредба со претходниот период како резултат на позначајното намалување на станбените кредити. Вкупниот број на искористени кредити е 11.212 (наспрема 10.588 во 2022 година) во износ од 7.810,5 милиони денари (наспрема 7.862,9 милиони денари во 2022 година). Кредитната активност во текот на извештајниот период е умерена и со внимателен пристап во пласирање на средствата поради зголемените трошоци за живот, инфлаторните притисоци, континуираниот пораст на каматните стапки, заострените мерки на монетарната политика, како и примената на новите мерки согласно Одлуката за макропрudentните инструменти за подобрување на квалитетот на кредитна побарувачка. При одобрувањето кредити на домаќинствата, се земаа предвид деталната кредитна анализа, квалитетот на обезбедувањето и кредитната историја на клиентите, а со цел минимизирање и навремено идентификување на кредитниот ризик, што е во согласност со политиката и долгорочната стратегија на Банката за одржување квалитетно кредитно портфолио со низок ризик. Во текот на извештајниот период, Банката ги презеде следните позначајни активности: потпиша трет договор за кредитната линија Green Economy Financing Facility (GEFF) со Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) на износ од 1,5 милиони евра кои се целосно повлечени и искористени поради огромниот интерес на клиентите; продолжи со понудата на кредити со осигурување на живот и неживот преку Триглав, а кон крајот на годината е воведена можност за капитализација на надоместокот за одобрување за кредитот преку посредник Нептун; нудеше промотивни периоди во кои потрошувачките кредити и станбените кредити се одобруваа по поповолни услови и без надоместоци за одобрување; направи модификација на денарскиот потрошувачки кредит кој се нуди на износ до 2 милиони денари - со рок на отплата од 95 месеци и фиксна каматна стапка од 5,9 % за првите 2 години, како и модификација на постојниот потрошувачкиот кредит до 30,000 евра со ЕУР

клаузула каде се укина фиксниот период; изврши намалување на маржата на новоодобрените хипотекарни кредити и намалување на каматната маржа за променливиот дел на каматните стапки за потрошувачките кредити со ЕУР клаузула за клиенти на Банката, како и делумно зголемување на каматните стапки кај потрошувачките и станбените кредити со ЕУР клаузула; продолжи и со склучување нови договори и анекси за продолжување на деловна соработка со постечките градежни фирми со цел финансирање на продажбата и овозможување поволни услови за станбени кредити за клиентите на Банката.

5. Заклучно со 31.12.2023 година вкупниот број на активни **картички** на Банката изнесува 274.076 и бележи раст од 1,4 % во споредба со истиот период минатата година, додека бројот на новоиздадени картички изнесува 34.412 и е зголемен за 14,0 %. Во текот на извештајниот период Банката продолжи со затворање на неактивните и неподигнатите картички со цел намалување на трошоците поврзани со нивното повторно издавање, при што се затворени вкупно 20.807 картички. Во извештајниот период се продадени вкупно 42.133 подарок-картички (22.129 за трговскиот центар Скопје Сити Мол и 20.004 за трговскиот центар Ист Гејт Мол) во вкупна вредност од 81,4 милиони денари. Исто така, во текот на извештајниот период се отворени 927 нови продажни места со POS терминали, така што на 31.12.2023 година вкупниот број на продажни места со POS терминали изнесува 5.873, а вкупниот број на активни банкомати изнесува 176. Бројот на активни продажни места со минимум една извршена трансакција во извештајниот период е 6.075.
6. **Работењето со платежни сметки** во периодот 01.01.-31.12.2023 година ја покажа следната динамика: бројот на отворени платежни сметки е зголемен за 6,0 %, бројот на активни платежни сметки е зголемен за 0,9 %, вкупните приливи на платежни сметки се зголемени за 14,4 %, бројот на сметки на кои пристигнуваат приливи по основ на пензија е зголемен за 1,4 % и состојбата на одобреното пречекорување е зголемена за 3,8 %. Наспрема тоа, состојбата на искористеното дозволено пречекорување е намалена за 0,3 %, а процентот на искористеност е намален за 1,1 пп. Банката сè поголем акцент става на развојот на алтернативни можности за користење на средствата од сметките од страна на клиентите. Во таа насока е зголемено користењето на електронското и СМС банкарство. Заклучно со 31.12.2023 година Банката има регистрирано вкупно 205.280 корисници на електронско банкарство или 7,8 % повеќе во однос на 2022 година, а за користење на услугата СМС банкарство се доделени 1.725 претплати на вкупно 1.302 корисници и испратени се 190.828 пораки. Од услугата мобилно банкарство за физички лица 111.973 корисници (наспрема 94.092 корисници во 2022 година) успешно ја имаат инсталирано апликацијата на Банката, а 20.000 од нив имаат направено трансакција, со што вкупниот број налози извршен преку мобилното банкарство е 908.226 и бележи пораст од 30,3 %.
7. Во анализираниот период се пратени околу 1.647 опомени на корисници на платежни сметки кои имаат заостанат долг, околу 612 известувања, опомени и раскинувања на договор на корисници на кредити и околу 537 опомени и 402 раскинувања на договор на иматели на кредитни картички. До Дирекцијата за правни работи се доставени 595 досиеја по платежни сметки, 107 досиеја по кредити и 337 досиеја по картички, со цел поведување постапка за присилна наплата. Во извештајниот период **се наплатени побарувања од физички лица** за кои е поведена постапка за присилна наплата во вкупен износ од 108 милиони денари.
8. Во извештајниот период, активностите за **управување на односите со клиенти**, покрај редовната работа со посебно сегментирани групи на клиенти и редовните активности во Контакт-центарот на Банката, вклучуваа и активности поврзани со продажба на услугите и производите на Банката, како и нивно следење и модифицирање според потребите на клиентите. Освен опслужувањето на редовните клиенти од сегментирани групи клиенти,

континуирано се соработува и со клиенти кои во иднина би сакале и официјално да ги добиваат производите и услугите на Банката преку Лични банкари.

XII. ПАЗАРНО УЧЕСТВО НА КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ ВО ВКУПНИ ДЕПОЗИТИ И КРЕДИТИ

Табела бр. 12 - Учество¹⁵ во вкупните депозити и кредити на Комерцијална банка АД Скопје на банкарскиот пазар во Република Северна Македонија (во %)

		31.12.2022	31.12.2023
1	Вкупни депозити од домаќинства	28,8	28,3
	- денарски	27,1	26,9
	- девизни	30,4	29,6
2	Вкупни депозити од нефинансиски друштва	22,0	21,5
	- денарски	23,9	23,9
	- девизни	18,4	16,5
3	Вкупни кредити на домаќинства	9,9	10,5
	- денарски	2,8	4,0
	- девизни	18,9	18,2
4	Вкупни кредити на нефинансиски друштва	19,4	17,7
	- денарски	24,5	21,2
	- девизни	12,0	12,2
5	Вкупни депозити согласно Монетарна статистика од НБРСМ	26,2	25,7
6	Вкупни кредити согласно Монетарна статистика од НБРСМ	14,8	14,2

XIII. ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА

Во текот на 2023 година најзначајните активности во Банката беа поврзани со имплементација на регулаторни барања, воведување нови производи, унапредување на ИКТ безбедноста и дигиталната трансформација на деловните процеси и друго. Како позначајни се издвојуваат следните реализирани активности:

- Активности во врска со дел од подзаконските акти согласно Законот за платежни услуги и платни системи кој стапи во сила од 01.01.2023 година;
- Измени и дополнувања на банкарските апликации со цел прибирање нови податоци за потребите на проектот ИСИДОРА – модел за известување до НБРСМ за статистички цели;
- Подготвителни активности и промени во апликациите за имплементација на новата Одлука за Методологијата за управување со кредитен ризик која стапи во сила од 01.01.2024 година;
- Измени на интерните апликативни решенија, како и нивна оптимизација со цел усогласување со регулативата, измените на деловните процеси и воведување (или измени на постоечки) производи;
- Во соработка со надворешна софтверска компанија е започнат проект за изработка на нови апликативни решенија и нов изглед за Интернет банка, мБанка и мБанкаКО;

¹⁵ Согласно Методологија на НБРСМ – монетарна статистика.

- Во Интернет банката и М-банката се надградени следните функционалности:
 - Имплементирано е иновативно решение за електронска идентификација на клиентите на Банката – OneID и воведени се функционалности за ажурирање на личните податоци на клиентите, за активирање на Интернет банка и мБанка и за отворање нова платежна сметка и дебитна картичка, како и аплицирање за кредитна картичка;
 - Воведена е нова функционалност - Плати на пријател само со избор на телефонски број од именикот (алиас регистар);
 - Изработени се API за дигитализација / токенизација на картички преку Entrust за овозможување на GooglePay / ApplePay;
- Во апликациите за работа со банкарски картички се направени следниве позначајни надградби: решение за генерирање и печатење баркодови на системот за производство на картички; поддршка на клучеви со двојна должина за енкрипција на ПИН-ови на ПОС терминали; воведена е поддршка за EMV 3DS v2.2 верзија на есоммерсе трансакции со наши картички и др.
- Во рамки на активности за одржување и надградба на ИКТ инфраструктурата:
 - Реализирана е надградба на инфраструктурата за виртуелизација и Active Directory доменската инфраструктура со нови три domain контролери на Windows 2019;
 - Извршена е надградба на делот од мрежната инфраструктура која се однесува на Cisco ACI мрежата, Датацентар и CheckPoint Maestro firewall уредите;
 - Ставени се во продукциска работа нови HSM уреди за авторизација на платежни картички, рутери за поврзување со КИБС/МИПС/НБРСМ, UFS и switch-еви за поврзување провајдери за пристап на интернет;
 - Набавена е опрема и лиценци и започната е реализација на SD-WAN мрежа за поврзување на сите филијали и експозитури на Банката;
 - Реализирана е миграција на базата на податоци на системот за работа со картички на верзија Oracle 19c;
 - Банката е приклучена кон глобалните дигитални паричници - Google Pay и Garmin Pay.
- Во рамки на активности за одржување и зголемување на ИКТ безбедноста:
 - Имплементирано е ново решение за бекап на податоци за инфраструктурата во Главниот и во Резервниот компјутерски центар на Банката;
 - Системот за заштита од истекување доверливи информации и дигитална класификација (DLP Data Loss Prevention) е ставен во пилот-продукција;
 - Системот за следење сесии на привилегирани корисници (Privilege Session Monitoring) е конфигуриран и ставен во функција;
 - Спроведено е пенетрациско тестирање на делот од инфраструктурата за SWIFT од страна на независна надворешна и сертифицирана компанија за таа намена;
 - Имплементиран е т.н posture, односно compliance модул на Cisco ISE системот со кој ќе биде овозможена проверка на секоја работна станица за ниво на надградби (patch-еви) и антивирус пред истата да добие пристап на мрежа;
 - Имплементирана е Brand name платформа за обука и тренинг на вработените од областа на ИКТ сигурноста.
- Во однос на физички промени на ИКТ инфраструктурата, направено е дислоцирање на експозитурите Драчево и Штип-Туш, а реновирани се 11 Октомври и експозитурата во Гевгелија и др.

XIV. МАРКЕТИНГ АКТИВНОСТИ

Банката своите маркетинг активности ги извршуваше согласно утврдениот буџет за маркетинг-комуникациски активности и буџетот за спонзорства и донации за 2023 година.

Во текот на годината Банката реализираше неколку позначајни промотивни кампањи и активности, од кои најважни се следните:

- реализирани се кампањи за промоција на новитетите во понудата на Банката во врска со можноста за онлајн ажурирање лични податоци, како и новите можности за плаќање преку платформите Google Pay и Garmin Pay, кои се достапни со сите MasterCard и Visa картички на Банката;
- кампањи за новата понуда пакети производи за млади до 29 години, пакети за физички лица, беше комуницирана промотивната понуда за привлекување нови клиенти со слоганот „Префрли плата и добиј бонус“, реализирани се и нов бран од кампањата за SMART кредитот преку картичка, како и кампањата за наградната игра „Биди во акција со секоја трансакција“ за корисници на MasterCard картичките за физички лица;
- кампањи за промоција на зголемените каматни стапки за штедење, за мобилната апликација KomPay и промоција на MasterCard кредитните картички за физички лица со слоганот „Живеј со полн здив“;
- преку социјалните мрежи беа промовирани: осигурителните полиси, подарок картичките за East Gate Mall и Skorje City Mall и потрошувачкиот кредит за купување во Нептун, како и општествено одговорните активности на Банката, а исто така официјалните профили на Банката на социјалните мрежи се користеа и за промовирање на наградите доделени на Банката од страна на меѓународни институции и публикации, како и за испраќање соопштенија до јавноста;
- банкоматите на Банката, како еден од најважните дистрибутивни канали, покрај нивната основна функција беа искористени и во промотивни цели, односно на нивните монитори беа емитувани рекламни пораки од актуелните кампањи на Банката;
- продолжија активностите поврзани со изработката на целосно нов и современ дизајн на Интернет банката и на мобилните апликации мБанка и мБанкаКо, кој ќе биде усогласен со новите визуелни стандарди на брендот на Банката и ќе понуди современо и подобро корисничко искуство;
- како партнер на Саемот за мебел 2023, Банката во рамки на саемските денови ги презентираше своите производи и услуги преку посебно брендиран изложбен простор, а партнерството беше промовирано и преку социјалните мрежи;
- започната е реализацијата на новиот истражувачки проект на банкарскиот сектор со детален осврт на Комерцијална банка со цел добивање јасна слика за моменталната позиција на Банката на пазарот, како и информации за состојбата со сегашните и со потенцијалните корисници и др.

XV. АКТИВНОСТИ ЗА КОНТРОЛА НА УСОГЛАСЕНОСТА НА РАБОТЕЊЕТО НА БАНКАТА, СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И УПРАВУВАЊЕ СО СИГУРНОСТА НА ИНФОРМАТИВНИОТ СИСТЕМ

Во текот на 2023 година, Банката ги спроведуваше функциите на контрола на усогласеност на работењето со прописите, спречување перење пари и финансирање тероризам и управување со сигурноста на информативниот систем и заштитата на личните податоци, кои овозможува законито и усогласено работење и заштита од можните ризици, изрекување правни и регулаторни санкции, ризик од настанување финансиски загуби, загуби на угледот на Банката и слично.

1. Во функција на **обезбедување на усогласеност на работењето**, редовно се следеше новата екстерна регулатива, измените и дополнувањата на важечката регулатива, како и нацрт-регулативата, и соодветно се известуваа сите Организациони единици и органите на управување на Банката. Покрај тоа се преземаа и следните активности:

- толкување и давање мислења во врска со законските прописи и одлуките од НБРСМ, од кои како позначајни се издвојуваат: толкувањата на Законот за платежни услуги и платни системи, Предлог-законот за трговските друштва, Предлог-законот за финансиски инструменти и Одлуките од НБРСМ во врска со задолжителната резерва, висината на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите во Република Северна Македонија, содржината на ревизијата на годишните финансиски извештаи на работењето на Банката, методологијата за идентификување системски значајни банки, регулативата во делот на управувањето со кредитниот ризик и други;
- давање мислење за постапување по барања, одлуки или наредби од надворешни институции;
- разрешување прашања што се поставуваа во текот на работењето во врска со правилна примена на прописите при воведување нови производи или услуги, или користење на производите и услугите од страна на клиентите;
- учество во изготвувањето и контрола на повеќе интерни акти на Банката и давање мислење во однос на нивната усогласеност, консултативни активности поврзани со изработка на договори со повеќе странски и домашни компании и меѓународни финансиски институции;
- имплементација и исполнување на обврските кои ги предвидува FATCA регулативата;
- спроведување редовни контроли на исполнувањето на обврските за навремено доставување на извештаите, информациите и податоците до институции надвор од Банката, контрола на усогласеноста на интерните акти и постапувањето по поплаки;
- следење на наодите во записници по извршена контрола, препораки и други акти добиени од надворешни институции;
- навремено информирање на органите на Банката за остварување на функцијата контрола на усогласеност на работењето на Банката и системот на спречување перење пари и финансирање тероризам и друго.

2. Во функција на **спречување на перење пари и финансирање тероризам**, Банката редовно ја следеше законската регулатива од оваа област, се усогласуваше со истата и вршеше постојана контрола на нејзината доследна примена, вршеше унапредување на системот за спречување перење пари и финансирање тероризам и активно соработуваше со кореспондентските банки и надворешните институции. Во таа смисла, се преземаа следните позначајни активности:

- донесени се повеќе одлуки за рестриктивни мерки во согласност со објавите на листи на изречени рестриктивни мерки од страна на Владата на РСМ, како и објавите на Европскиот совет и рестриктивната веб-платформа на Управата за финансиско разузнавање, а во поглед на дејствата поврзани со воениот конфликт помеѓу Русија и Украина;
- имплементирани се засилени софтверски контроли и применети се соодветни софтверски надградби на апликативното решение во Банката во врска со високо ризични јурисдикции и јурисдикции под засилен мониторинг, извршена е засилена анализа на клиентите и трансакциите кои потекнуваат од тие јурисдикции;

- донесени се измени на постоечки интерни акти со цел усогласување со Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам (Програма за спп/фт, Упатства за мерки и активности за спп/фт, Процедури за спп/фт итн.);
- изработени се Извештај за спроведена Процена на ризикот од перење пари и финансирање тероризам во Комерцијална банка АД Скопје за 2022 година, Извештај за класифицирани информации, кој е изготвен согласно одредбите на Законот за класифицирани информации, и донесена е Одлуката за назначување офицери за безбедност на класифицирани информации;
- во рамки на соработката со надворешни тела и институции, Банката одржа повеќе работни средби со Управата за финансиско разузнавање, НБРСМ, Македонската банкарска асоцијација – Комисија за СПП во насока на подобрување на законски одредби и усогласеност на работењето на Банката со прописите, а постапуваше и по теренска контрола од страна на НБРСМ;
- се вршеше и размената на AML прашалници со кореспондентски банки, беа одржани и виртуелни состаноци со Овластеното лице за спп/фт, беше извршено годишно ажурирање на swift/RMA шифри со банки, на барање на кореспондентска банка беше спроведена надворешна ревизија од страна на надворешна ревизорска куќа на системот за спп/фт во Банката;
- се постапуваше во процесот на реализација на теренски контроли од страна на Управата за финансиско разузнавање и НБРСМ со цел навремено доставување на бараната документација и др.

3. Во однос на остварување на функцијата на **управување со сигурноста на информативниот систем и заштитата на лични податоци**, беа преземени следните позначајни активности:

- Се спроведе редовно годишно ревидирање на Политиката за сигурност на информативниот систем на Банката, Политиката за системот за заштита на личните податоци во Комерцијална банка АД Скопје, редовно ажурирање на Планот за континуитет во работењето, а Банката соработуваше со НБРСМ при годишната супервизорска процена на ризиците во делот на ИТ (IT SREP);
- Спроведена е анализа и процена на ризиците и нивото на подготвеност на Банката за справување со ризиците поврзани со законите во дигиталниот простор со помош на Алатката на НБРСМ. Врз основа на добиените резултати е ревидирана Стратегијата за управување со ризиците од компјутерски напади во дигиталниот простор со Акциски план за задржување/ постигнување посакувано ниво на подготвеност;
- Во делот на безбедноста на ИТ системот во текот на 2023 година се спроведени активности за имплементација на систем за превенција од истекување доверливи информации Data Loss Prevention (DLP), систем за класификација на податоци, дефинирани се квантитативните индикатори за изложеност на ИТ ризици KRI (key risk indicators) и нивни прагови на толеранција и др. Во текот на годината се реализираа поголемиот дел од мерките и редовната годишна сигурносна ре-оцена (Security Self Attestation) на SWIFT инфраструктурата. Банката ја спроведе и редовната анализа на неспецифични настани во деловното работење - Business Impact Analysis (BIA) анализата и изврши процена на ризиците за средствата на ИТ системот, по што изврши ревидирање на соодветните стратегии и упатства;
- Се продолжи и со редовните активности во доменот на следењето на меѓународните стандарди и законската регулатива, управувањето со регистрирани сигурносни инциденти, контрола на договори со добавувачи на ИТ сервиси на Банката;
- Врз основа на резултатите од спроведената анализа и процена на ризиците по информативните средства на Банката со кои се врши обработка на личните податоци, направено е рангирање на средствата во соодветни нивоа на ризик и

предложено е имплементирање на дел од предлог контролните механизми во насока на подобрување на безбедноста на личните податоци, и дополнително е направена репроцена на ризиците и усогласеноста со помош на GDPR Data mapping образецот и друго.

4. Почнувајќи од септември 2023 година, во Банката се воспостави **функцијата на превенција и откривање измами** и до крајот на годината отпочнаа активности за подготовката на интерни акти за откривање и превенција на измами, за идентификација на ризици од измами и индикатори за обид за измами и др.

XVI. ОРГАНИЗАЦИЈА И ПЕРСОНАЛ

Организационата шема на Комерцијална банка АД Скопје е дадена во Прилог дијаграм бр.1.

На 31.12.2023 година бројната состојба на вработените е 958 работници, од кои 706 во Централата на Банката и експозитурите во Скопје, и 252 во филијалите низ Републиката.

Во текот на 2023 година Банката продолжи да вложува во стручното усовршување на вработените. Заклучно со 31.12.2023 година 265 вработени посетиле специјализирани обуки од разни области поврзани со банкарство и финансии. Општи обуки (комуникациски вештини, ексел, управување со стрес, продажни вештини и сл.) посетиле 464 вработени. Обуки во областа на управување и раководење следеле 54 вработени - раководители. Шест вработени следеле обука/семинар во организација на House of Training - ATTF Luxembourg. Во делот на интерни обуки, за 35 нововработени беа организирани обуки во областа на заштита на лични податоци, информативна сигурност, контрола на усогласеност на работењето на Банката и спречување на перење пари. За областа на банкоосигурување беше спроведена обука на 151 вработен, 83 вработени се обучени за безбедност и здравје при работа, 44 вработени во Самостојната дирекција за управување со мрежата на филијали поминале обука за благајничко оперативно работење. Спроведени се и обуки поврзани со производите на Банката: 61 вработен следеле обука за продажба на банкарски картички, 51 вработен следеле обука за кредитирање на население, 47 вработени следеле обука за услуги на КБ Публикум.

Освен специјализираните обуки, обуките за меки вештини и интерните обуки, во текот на 2023 година беа организирани тим билдинг активности за повисокиот менаџмент на Банката, како и за 286 вработени со цел подобрување на тимскиот дух и меѓусебната соработка на ОЕ.

Во континуитет се дава стручна поддршка и обука во делот на спроведување на пописот на документацијата и нејзино евидентирање со архивски знак и рок на чување согласно Планот и Листите.

Во наведениот период на практична настава во Банката биле вкупно 31 студент, сите во Скопје.

XVII. ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА

Внатрешната ревизија на Банката има за цел да обезбеди објективна и независна оценка на системот на интерни контроли преку мерење, следење и тестирање на адекватноста на истите во функција на ефикасно извршување на работните процеси во согласност со интерните политики и процедури, законската регулатива, како и со целите на деловната политика на Банката.

Во текот на 2023 година се усвоија нова Политика за внатрешна ревизија и нова Програма за уверување во квалитетот и унапредување на функцијата на внатрешна ревизија, а активностите беа насочени кон ревизија на адекватноста на контролите во интерниот контролен систем на Банката за управување со значајните материјални ризици на кои се изложени деловните процеси, и тоа: кредитен ризик, оперативен ризик, ризик од ППФТ и ИТ ризик. Во рамки на редовните активности и во согласност со одобриениот Годишен план за работа, беа спроведени целосни ревизии и контроли на работењето на 2 филијали на Банката, 35 редовни ревизии на различни деловни процеси и активности кои се вршеа со непосредна контрола во просториите на ревидираните ОЕ, вклучително и контрола и оцена на начинот на реализација и статусот на имплементација на различни сегменти од системите за управување со кредитен ризик, ИТ ризик и ризик од ППФТ, согласно добиена Препорака од Гувернерот на НБРСМ. Согласно барањата на стандардите, од страна на надворешен независен и квалификуван Валидатор е направена валидација на направената Самооцена на работата на Внатрешна ревизија во Банката и е добиен позитивен извештај со високи оценки за усогласеност на функцијата на Внатрешна ревизија со меѓународните стандарди за внатрешна ревизија.

Во текот на годината беа извршени ИТ ревизии во повеќе значајни сегменти на функционирањето на ИКТ системот на Банката, во кои акцентот беше ставен на ризиците поврзани со системите за мониторинг на привилегирани сесии, спречување на одлив на информации, заштита на крајните корисници и поставеноста на SWIFT технологијата и на банкарските апликации. Во делот на активностите од областа на развојот на информатичката технологија во Банката, внатрешните ИТ ревизори активно учествуваа во работни групи и беа консултирани при реализација на позначајните активности.

За наодите, идентификуваните слабости и препораките за надминување на истите, информирани се носителите на ревидираните процеси и надлежните органи на Банката.

XVIII. ФИНАНСИСКО РАБОТЕЊЕ

Во текот на 2023 година беа донесени значајни измени во регулативата поврзана со финансиското работење, особено од аспект на даноците: измени во Законот за данок на додадена вредност и во Законот за данок на добивка, а исто така беше усвоен нов Закон за данок на солидарност. Поради бројните измени на законските акти, се правеа измени во начинот на работа, измени во програмски решенија и беа донесени нови интерни акти од делокругот на финансиското работење.

Исто така се изработуваа измени во програмските решенија и се додаваа нови функционалности во согласност со донесената нова Одлука за методологија за управување со кредитен ризик, како и дополнувања и усогласувања на програмските решенија со цел подготовки за воведување нов систем за финансиско известување кон НБРСМ, т.н. Проект ИСИДОРА.

Покрај редовните и активностите поврзани со измените во регулативата, во доменот на финансиското работење се вршеше и континуирана консултација на ниво на Банка заради правилна примена на меѓународните сметководствени стандарди, меѓународните стандарди за финансиско известување, активно учество во

имплементацијата на истите, како и правилна примена на законите поврзани со фискалната регулатива.

XIX. УПРАВУВАЊЕ СО МРЕЖАТА НА ФИЛИЈАЛИ НА БАНКАТА

Во рамки на активностите за управување со мрежата на филијали на Банката, во текот на 2023 година беа реализирани следните позначајни активности:

- Отворање 4 нови дигитални 24/7 зони, опремени со банкомати и најнови дигитални киосци во рамки на целосно реновираните локации на Банката во Гевгелија и Неготино, како и во Скопје во рамки на експозитурите Ѓорче Петров и 11 Октомври;
- Затворање две помали експозитури: едната во Скопје – Водњанска и во Куманово – Туш Куманово, поради оптимизација и рационализација на работењето;
- Реновирање и модернизирање на 6 експозитури: Гевгелија, Неготино и Туш Штип и во Скопје - Драчево, Ѓорче Петров и 11 Октомври;
- Зголемена присутност меѓу постојните клиенти со редовни деловни посети со цел зајакнување на деловниот однос и соработка и презентација на актуелните производи и услуги на Банката;
- Задавање продажни цели за поединечни производи, нивно континуирано следење и поттикнување на зголемени продажни активности;
- Имплементирање нови системски решенија за подобрување на работниот процес и дополнување и унапредување на веќе постојните апликативни извештајни форми за работните процеси на СДУМФ;
- Континуирани обуки на вработените со цел нивно вклучување во активности за зголемување на продажбата, како и обуки спроведени од страна на КБ Прво Пензиско Друштво за овластени лиценцирани агенти, обуки спроведени за осигурителни полиси и обуки спроведени за инвестициски фондови на КБ Публикум инвест;
- Редовни обуки на вработените за зголемување на квалитетот на услугата и познавање на сите процеси, производи и опции кои ги нуди Банката за клиентите;
- Мотивација на вработените преку Програма за признанија и награди;
- Редовни активности во насока на координација, поддршка, логистика, планирање, информирање и усогласеност во работните процеси помеѓу Централата и останатите организациони единици, филијали и експозитури на Банката, и др.

XX. ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ ВО КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

1. Состав и функционирање на органите на Банката

Во 2023 година Банката ги остваруваше своите активности преку органите на Банката: Собрание на акционери, Надзорен одбор, Управен одбор, Одбор за управување со ризици, Одбор за ревизија, Кредитен одбор и Одбор за надгледување на информативната технологија.

1.1. Собрание на акционери на Банката

Со состојба 31.12.2023 година, Банката има вкупно 5.857 акционери.

Собранието на акционери во рамките на своите надлежности ги врши сите работи утврдени со законските прописи и Статутот на Банката. Во извештајната година Собранието одржа една седница на 29.03.2023 година, на која ги усвои Посебните и Консолидираните финансиски извештаи на Комерцијална банка АД Скопје за 2022 година, ревидирани од ревизорско друштво, ја усвои Годишна сметка на Банката за 2022 година, ги разгледа и ги усвои сите извештаи и предложени материјали за работењето на Банката во 2022 година и ја разгледа Програмата на мерки и активности на деловната политика и финансискиот план на Банката за 2023 година.

1.2. Надзорен одбор

Во 2023 година согласно Законот за банките и Статутот на Банката, Надзорниот одбор функцијата ја остваруваше во состав од 7 члена - Сава Димитрова, независен член и Претседател, Таки Фити, Заменик-претседател, Горан Антевски, член, Сашо Наумоски, член, Александра Максимовска Стојкова, независен член, Ванчо Чифлиганец, член и Фатмир Етеми, член.

Табела бр.13 – Членови на Надзорен одбор на Комерцијална банка АД Скопје

Сава Димитрова, независен член и Претседател	
Возраст	74 години
Пол	Женски
Професија	Пензионер
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	0,9 милиони денари годишно, на бруто-основа
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	22.03.2006
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на 110 % од просечна месечна нето-плата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци
Таки Фити, член и Заменик-претседател	
Возраст	73 години
Пол	Машки
Професија	Пензионер и член на МАНУ
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	2,7 милиони денари годишно, на бруто-основа
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	22.03.2006
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на 105 % од просечна месечна нето-плата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци

Горан Антевски, член	
Возраст	51 година
Пол	Машки
Професија	Управител во Раде Кончар ТЕП
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	Податоците се соодветно прикажани во Годишниот извештај за работењето на Раде Кончар ТЕП трансформатори и електрични постројки
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	23.03.2016 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на просечна месечна нето-плата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци
Сашо Наумоски, член	
Возраст	55 години
Пол	Машки
Професија	Генерален извршен директор на ПИ Витаминка АД Прилеп
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	Податоците се соодветно прикажани во Годишниот извештај за работењето на ПИ Витаминка АД Прилеп
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	23.03.2016
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на просечна месечна нето-плата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци
Александра Максимовска Стојкова, независен член	
Возраст	49 години
Пол	Женски
Професија	Професор на Правен факултет Јустинијан Први, УКИМ, Скопје
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	1,5 милиони денари годишно, на бруто-основа
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	23.03.2016
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на просечна месечна нето-плата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци

Ванчо Чифлиганец, член	
Возраст	69 години
Пол	Машки
Професија	Управител на Градежна фирма „Адора инженеринг“ ДООЕЛ Скопје
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	Податоците се соодветно прикажани во Годишниот извештај за работењето на Адора инженеринг ДООЕЛ Скопје
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	30.07.2018 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на просечна месечна нетоплата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци
Фатмир Етеми, член	
Возраст	58 години
Пол	Машки
Професија	Управител на ЗСФ КОМ ДООЕЛ Скопје
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работа	Податоците се соодветно прикажани во Годишниот извештај за работењето на ЗСФ КОМ ДООЕЛ Скопје
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	17.09.2018 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи на надзор	Претседател на НО на Скопски пазар АД Скопје
Надоместокот кој го добиваат членовите на Одборот	Месечен надоместок во висина на просечна месечна нетоплата по работник во Комерцијална банка АД Скопје, исплатена во последните три месеци

Членовите Сава Димитрова и Александра Максимовска Стојкова се независни членови на Одборот. При изборот на независните членови во целост се испочитувани критериумите за независност утврдени со Законот за банките. Независните членови и со нив поврзаните физички лица, не се вработени ниту се лица со посебни права и одговорности во Банката, не се акционери со квалификувано учество во Банката ниту застапуваат акционер со квалификувано учество во Банката, не работат, односно во последните три години не работеле во друштво за ревизија кое во тој период вршело ревизија на работењето на Банката и во последните три години немале материјален интерес или деловен однос со Банката во вредност која просечно надминува 3.000.000,00 денари.

Во текот на 2023 година:

- Сава Димитрова учествуваше во работата на 7 седници,
- Д-р Таки Фити учествуваше во работата на 7 седници,
- Горан Антевски учествуваше во работата на 6 седници,
- Александра Максимовска Стојкова учествуваше во работата на 7 седници,
- Сашо Наумоски учествуваше во работата на 5 седници,
- Ванчо Чифлиганец учествуваше во работата на 7 седници и
- Фатмир Етеми учествуваше во работата на 7 седници.

На одржаните 7 редовни седници и со писмена согласност на членовите помеѓу седниците, Надзорниот одбор во текот на 2023 година донесе: 80 одлуки, 3 политики, 1 стратегија, 1 план, 2 програми, разгледа 37 информации, 65 извештаи, 2 стрес-тестирања, 19 прегледи, како и други работи од тековен карактер што се во негова надлежност.

Надзорниот одбор расправаше за значајни прашања од делокругот на работењето на Банката, месечно ја разгледуваше ликвидноста и економско-финансиската состојба, преземаше соодветни мерки за заштита на капиталот на Банката и за наплата на проблематичните кредити.

Надзорниот одбор на Банката усвои Одлуки за регулирање на побарувања и за исправка на вредноста на имотот на Банката стекнат по основ на ненаплатени побарувања, ги прифати информациите за отстапување на побарувањата од одредени комитенти, Годишниот и Полугодишниот извештај за работењето на Банката, ги усвои Извештаите за работењето на Одборот за управување со ризици, Извештаите за извршените ревизии од Внатрешната ревизија, Извештаите од Дирекцијата за контрола на усогласеност на работењето на Банката со прописите и спречување перење пари, како и други информации и извештаи од своја надлежност.

Од редовите на Надзорниот одбор се формирани Одбор за избор и разрешување на членовите на НО, ОУР, ОР и УО и Одбор за воспоставување и спроведување на Политиката на наградување.

1.2.1. Одбор за избор и разрешување на членовите на Надзорниот одбор, Одборот за управување со ризици, Одборот за ревизија и Управниот одбор

Состав:

1. Таки Фити, Претседател
2. Сава Димитрова, член и
3. Горан Антевски, член

Формиран е со Одлука на НО на 22.05.2020 година, а мандатот на членовите трае до истекот на мандатот на членовите на НО – 20.05.2024 година.

Надлежности:

- Ја спроведува Политиката за начинот и постапката на избор, следење на работењето и начинот и постапката на разрешување на членовите на Надзорниот одбор, Одборот за управување со ризици, Одборот за ревизија, Управниот одбор, Кредитниот одбор и Одборот за надгледување на информативната технологија на Комерцијална банка АД Скопје,
- Ги разгледува доставените предлози од акционерите и/или од стручните служби во Банката за кандидати за членови на органите на Банката, ги избира кандидатите кои најмногу ги исполнуваат критериумите за членови на Надзорниот одбор, Одборот за управување со ризици, Одборот за ревизија, Управниот одбор, Кредитниот одбор и Одборот за надгледување на информативната технологија и му ги предлага на надлежниот орган на Банката за усвојување,
- Следењето на работењето на органите на Банката се врши преку извештаите за работењето кои органите на Банката, согласно регулативата и интерните акти на Банката, имаат обврска на редовна основа да ги доставуваат до повисокиот орган. Преку извештаите за работење, повисокиот орган го следи и контролира работењето на пониските органи на Банката.

- Доколку се утврди дека некој од членовите на органите на Банката престане да исполнува еден и/или повеќе критериуми за член на соодветниот орган, или работи спротивно на закон и/или Статутот на Банката, Одборот за избор и разрешување доставува предлог за негово разрешување до надлежниот орган кој ја донел одлуката за именување на тој член.

Во 2023 година Одборот одржал 2 седници:

- Сава Димитрова присуствувала на 2 седници,
- Таки Фити присуствувал на 2 седници и
- Горан Антевски присуствувал на 2 седници.

Во 2023 година Одборот усвоил 4 предлози за донесување на Одлуки.

1.2.2. Одбор за воспоставување и спроведување на Политиката за наградување

Состав:

1. Сава Димитрова, Претседател
2. Таки Фити, член и
3. Фатмир Етеми, член

Формиран е со Одлука на НО на 22.05.2020, а мандатот на членовите трае до истекот на мандатот на членовите на НО – 20.05.2024 година.

Надлежности:

- Ја спроведува Политиката за наградување на Комерцијална банка АД Скопје,
- При спроведување на Политиката за наградување, Одборот за наградување се раководи врз следните Принципи за наградување: (i) Ефикасно управување со наградувањето, (ii) Ефикасно поврзување на наградувањето со разумно преземање ризик, и (iii) Ефикасна супервизија од регулаторот и вклученост на засегнатите страни.
- Принципот за Ефикасно управување со наградување се заснова врз Оцената на севкупните работни достигнувања на работникот, односно врз оцената добиена од различни извори врз основа на континуирано следење на работата на работникот, а особено врз: извршување на задачи и достигнувања на целите, демонстрирање компетенции и посветеност за учење и развој.
- Принципот на Ефикасно поврзување на наградувањето со разумно преземање ризик се заснова на критериумот наградувањето да е прилагодено на сите видови ризици.
- Принципот на Ефикасната супервизија од регулаторот и вклученоста на засегнатите страни подразбира: супервизорската оценка на практиките на наградување да е ригорозна и одржлива, а недостатоците веднаш да се отстранат. Спроведување транспарентна постапка и конструктивна вклученост на сите засегнати страни.

Во 2023 година Одборот одржал 3 седници:

- Сава Димитрова присуствувала на 3 седници,
- Таки Фити присуствувал на 3 седници и
- Фатмир Етеми присуствувал на 3 седници.

Во 2023 година Одборот усвоил 3 предлози за донесување одлуки.

1.3. Управен одбор на Банката

Управниот одбор на Банката се состои од 5 (пет) члена, со мандат од 6 (шест) години:

- Хари Костов, Главен извршен директор и Претседател на Управниот одбор,
- Илија Илоски, Главен оперативен директор и член на Управниот одбор,
- Маја Стевкова Штеријева, Главен финансов директор и член на Управниот одбор,
- Билјана Максимовска Поповиќ, Главен директор за корпоративно банкарство и член на Управниот одбор и
- Никола Џамбазовски, Главен директор за продажба и развој и член на Управниот одбор.

Одлуките за именување на членовите на Управниот одбор се донесени од страна на Надзорниот одбор на Банката, на 28.09.2016 година, 03.04.2018 година, 27.04.2022 година и на 26.09.2022 година.

Табела бр.14 – Податоци за членување во други органи на управување и/или надзор на членовите на УО

	Податоци за членување во други органи на управување и/или надзор
Хари Костов	Не членува во органи на други друштва на управување и/или надзор.
Илија Илоски	Не членува во органи на други друштва на управување и/или надзор.
Маја Стевкова Штеријева	Член на Надзорниот одбор на КБ Прво пензиско друштво (1) и Претседател на Македонската банкарска асоцијација (2). Податоци за примањата во други друштва: (1) за учество на седници на Надзорниот одбор во КБ Прво пензиско друштво: една просечна месечна нето-плата на ниво на Републиката. (2) без примања.
Билјана Максимовска Поповиќ	Не членува во органи на други друштва на управување и/или надзор.
Никола Џамбазовски	Не членува во органи на други друштва на управување и/или надзор.

Покрај работите кои континуирано ги извршуваше согласно Законот за банките, Статутот на Банката и другите акти на Банката, во текот на извештајниот период Управниот одбор на Банката во 2023 година донесе 4.368 одлуки за одобрување краткорочни денарски кредити, одлуки за одобрување долгорочни кредити, кредити за трајни обртни средства, издавање денарски и девизни гаранции, одлуки за одобрување краткорочен девизен кредит на резидент како покрите за отворање и плаќање акредитиви, одлуки за одобрување краткорочен денарски кредит како покрите за отворање и плаќање акредитиви, одлуки за утврдување рамковен револвинг кредит-лимит, кредити за станбената изградба, потрошувачки кредити преку трговци, потрошувачки кредити без определена намена, кредити за одобрување готовински кредит со залог на девизен и денарски депозит, одлуки за одобрување кредитен лимит и издавање MasterCard и Visa кредитни картички и др. Исто така, Управниот одбор донесе одлуки за набавка на средства за работа - опрема, одлуки за продажба на недвижен имот сопственост на Банката и утврдување на почетната цена, одлуки за давање недвижен имот под закуп и др.

Управниот одбор во 2023 година донесе политики, упатства за работа, правила, процедури и планови.

1.4. Одбор за управување со ризици

Одборот за управување со ризици се состои од 6 (шест) члена и 6 (шест) заменици членови со мандат од 6 (шест) години, и тоа: Хари Костов - Претседател; Маја Стевкова Штеријева - Заменик-претседател; Антигона Буклеска Младеновиќ - член, Билјана Максимовска Поповиќ – член, Теодора Гушкова Проданова – член и Никола Џамбазовски - член. Заменици членови на Одборот се Татјана Лескароска Миноска, Емилија Куртиќ Јовановска, Ирена Живковиќ Зарева, Наташа Стоименова, Соња Угриновска Бојаџиевска и Марина Момироска.

Табела бр.15 – Податоци за членување во други органи на управување и/или надзор на членовите на ОУР

	Податоци за членување во други органи на управување и/или надзор
Антигона Буклеска Младеновиќ	На предлог на Банката не членува во органи на други друштва на управување и/или надзор
Теодора Гушкова Проданова	Основач и Управител на Друштво за рекреативна јога – студио ТАО ТЕ ДООЕЛ Скопје

За Хари Костов, Маја Стевкова Штеријева, Билјана Максимовска Поповиќ и Никола Џамбазовски податоците се претходно дадени.

Сите членови и заменици членови на Одборот за управување со ризици се избрани од редот на лицата со посебни права и одговорности вработени во Банката, ги исполнуваат условите предвидени со Законот за банките и имаат искуство во областа на банкарството најмалку три години.

Одлуката за именување на членовите и на замениците членови на Одборот за управување со ризици е донесена од страна на Надзорниот одбор на Банката на 22.02.2023 година.

Одборот за управување со ризици во 2023 година на 69 одржани седници и со писмена согласност на членовите на Одборот донесе 327 одлуки, 23 заклучоци, разгледа 226 информации, прифати 103 извештаи, 24 прегледи и усвои 12 инструкции.

Одборот го следеше целокупното работење на Банката, се грижеше за применувањето на политиките и процедурите за оцена на кредитите и нивното управување, го следеше спроведувањето на кредитната политика и постапки и ги донесуваше поединечните одлуки за одобрување на кредитната изложеност спрема комитентите и со нив поврзаните лица, во рамки на лимитите утврдени со Одлуката на Надзорниот одбор. Одборот одлучуваше за продолжувањето на рокот на достасување на побарувањата на Банката два и повеќе пати.

Одборот за управување со ризици во текот на 2023 година разгледа и утврди повеќе материјали кои му ги предложи на Надзорниот одбор за донесување од негова надлежност. Согласно Законот за банките и Статутот на Банката, Одборот за управување со ризици квартално доставуваше извештаи до Надзорниот одбор за својата работа.

1.5. Одбор за ревизија на Банката

Одборот за ревизија на Банката се состои од 5 (пет) члена со мандат од 4 (четири) години. Во постапката за именување членови на Одборот за ревизија, во целост е применет принципот на транспарентност.

Одлуката за именување на членовите на Одборот за ревизија е донесена на 22.05.2020 година и на 26.09.2022 година, од страна на Надзорниот одбор на Банката и е објавена во пропишаниот рок.

Во Одборот за ревизија членуваат Сава Димитрова, Таки Фити, Александра Максимовска Стојкова, Блажо Недев и Гордана Ѓорѓиева. Блажо Недев и Гордана Ѓорѓиева се независни членови на Одборот. Блажо Недев е Претседател, а Гордана Ѓорѓиева Заменик-претседател на Одборот за ревизија.

Табела бр.16 – Податоци за членување во други органи на управување и/или надзор на членовите на ОР

	Податоци за членување во други органи на управување и/или надзор
Блажо Недев	Претседател на Здружение на овластени ревизори на РСМ
Гордана Ѓорѓиева	Овластен ревизор и содружник во Друштво за ревизија РЕВИДИЗО ДОО Скопје

За Сава Димитрова, Таки Фити и Александра Максимовска Стојкова податоците се дадени претходно.

При изборот на независните членови на Одборот за ревизија во целост се испочитувани критериумите за независност утврдени со Законот за банките. Независните членови и со нив поврзаните физички лица не се вработени ниту се лица со посебни права и одговорности во Банката, не се акционери со квалификувано учество во Банката ниту застапуваат акционер со квалификувано учество во Банката, не работат, односно во последните три години не работеле во друштво за ревизија кое во тој период вршело ревизија на работењето на Банката и во последните три години немале материјален интерес или деловен однос со Банката во вредност која просечно надминува 3.000.000,00 денари.

Во текот на 2023 година Одборот за ревизија одржа 4 редовни седници на кои се прифатени Посебните и Консолидираните финансиски извештаи на Комерцијална банка АД Скопје за 2022 година ревидирани од друштво за ревизија, разгледани се Информациите за кредитен ризик, Извештаите за работењето на Одборот за управување со ризици и Извештаите од Внатрешна ревизија за извршените ревизии во текот на 2023 година.

1.6. Кредитен одбор на Банката

Кредитниот одбор на Банката се состои од 6 (шест) члена и 6 (шест) заменици членови со мандат од 4 (четири) години, и тоа: Илија Илоски - Претседател; Маја Стевкова Штеријева - Заменик-претседател; Габриела Миленковиќ – член; Билјана Хаџи Велкова - член; Лидија Јевтоска - член и Маријана Таневска - член. Заменици членови на Одборот се: Татјана Лескароска Миноска, Емилија Куртиќ Јовановска, Елена Спировска, Ана Николоски, Катерина Георгиевска Марковска и Марија Србиновска.

Одлуките за именување на членовите и на замениците членови на Кредитниот одбор се донесени на 22.02.2023 година и на 26.10.2023 година од страна на Надзорниот одбор на Банката.

Кредитниот одбор на Банката во текот на 2023 година, на 52 одржани седници и со писмена согласност на членовите, донесе вкупно 1.213 одлуки. На седниците се разгледани и прифатени повеќе информации, кредитни анализи, прегледи и извештаи

(месечни и квартални) кои се однесуваат на постапки за присилна наплата на побарувања, наплатени побарувања од правни и физички лица, состојбата на пласманите на одредени комитенти, класификација на комитенти по одделни ризични категории со план на мерки и активности, минусни салда по тековни сметки и MasterCard картички со план на мерки и активности за нивна наплата и друго.

Кредитниот одбор ги има разгледано и прифатено предлог-одлуките од надлежност на Одборот за управување со ризици и предлог-одлуките од надлежност на Надзорниот одбор на Банката.

1.7. Одбор за надгледување на информативната технологија на Банката

Одборот за надгледување на информативната технологија се состои од 7 (седум) членови и 6 (шест) заменици членови со мандат од 4 години. Членови на Одборот се: Никола Џамбазовски, Претседател, Зорица Черепналкоска, Заменик-претседател, д-р Ана Мадевска Богданова, член, Јасмина Романова Котевска, член, Габриела Миленковиќ, член, Искра Тосева, член и Татјана Лескароска Миноска, член. Заменици членови на Одборот се: Игор Бислимовски, Киро Чадиковски, Марија Србиновска, Катерина Аврамовска, Билјана Адамческа и Оливер Велковски.

Одлуката за именување на членовите и на замениците членови на Одборот за надгледување на информативната технологија е донесена на 22.02.2023 година од страна на Надзорниот одбор на Банката.

Одборот за надгледување на информативната технологија во 2023 година одржа 2 седници на кои донесе 5 одлуки.

2. Организацииска структура на Банката

Организацииската шема на Банката е приложена во Прилог дијаграм бр.1 од Годишниот извештај.

3. Акционерска структура на Банката

Банката со состојба 31.12.2023 година има вкупно 5.857 акционери. Вкупниот број издадени акции заклучно со 31.12.2023 година изнесува 2.279.067 обични акции. На 31.12.2023 година вкупниот број акции со право на глас изнесува 2.278.054 акции. АДОРА Инженеринг ДООЕЛ Скопје е акционер со квалификувано учество во Банката. АДОРА Инженеринг ДООЕЛ Скопје поседува 14,992 % од вкупниот број издадени акции и 14,999 % од вкупниот број акции со право на глас на 31.12.2023 година.

Во Надзорниот одбор на Банката членува Ванчо Чифлиганец како претставник на акционер со квалификувано учество во Банката.

4. Права коишто произлегуваат од акциите

Сопствениците на обични акции ги имаат следните права:

1. право на глас во Собранието на Банката;
2. право на исплата на дел од добивката (дивиденда); и
3. право на исплата на дел од остатокот од ликвидационата, односно стечајната маса на Банката.

Секоја акција која дава право на глас, дава право на еден глас во Собранието на Банката.

5. Примена на кодексот за корпоративно управување

Со Кодексот за корпоративно управување на Комерцијална банка АД Скопје и неговите измени и дополнувања, Банката ги уреди основните начела и принципи за корпоративното управување како збир од заемни односи помеѓу Надзорниот одбор, Управниот одбор, другите лица со посебни права и одговорности кои извршуваат раководна функција во Банката, акционерите на Банката и другите заинтересирани лица. Со Кодексот се опфатени задолжителните елементи предвидени со Одлуката за правилата за добро корпоративно управување во банка, донесена од Народната банка (Сл. весник бр.24 од 06.02.2018 година).

Банката при своето редовно работење во целост се придржува кон принципите на корпоративното управување утврдени во Кодексот, и тоа: гарантирање на правата и интересите на акционерите, транспарентност на сопственичката структура, поделба на надлежностите, редовна и ефикасна контрола и ревизија, почитување на законите, етичките стандарди и практики, независност и објективност и останатите утврдени принципи.

Банката во своето работење е усогласена со одредбите содржани во Кодексот за корпоративно управување кои се однесуваат на постапката за свикнување на Собранието, постапката за гласање, правата на акционерите, соработката помеѓу Надзорниот и Управниот одбор, видот, роковите и начините на кои Управниот одбор доставува информации и документи до Надзорниот одбор и начинот на постапување во ситуации кога постои судир на интереси.

Обврските, одговорностите и начинот на работа на органите на Банката, утврдени во Кодексот, се исполнуваат во целост од страна на членовите на органите на Банката. Членовите на органите на Банката, при нивното редовно работење ја почитуваат и применуваат законската регулатива, подзаконските акти, Статутот на Банката и другите интерни акти на Банката со кои се регулираат нивните надлежности.

6. Информации и податоци поврзани со спроведувањето на Политиката за наградување на Банката

Со цел усогласување со одредбите од Одлуката за правилата за добро корпоративно управување во банка од НБРСМ (Службен весник на РМ бр. 24/2018), Комерцијална банка има донесено интересен акт Политика за наградување и Упатство за примена на политиката за наградување и има формирано Одбор за воспоставување и спроведување на Политиката за наградување составен од 3 члена на Надзорниот одбор.

Во извештајниот период Одборот за воспоставување и спроведување на Политиката за наградување одржа три седници на кои утврди Предлог за измена на Одлуката за осигурување живот и на друг вид осигурување на потесниот менаџерски тим на Банката, Предлог за зголемување на платите на вработените во Комерцијална банка АД Скопје согласно порастот на трошоците за живот во 2023 година и Предлог за исплата на плата по основ на деловна успешност.

Со предлогот за измена на Одлуката за осигурување живот и на друг вид осигурување на потесниот менаџерски тим се направени измени и дополнувања согласно измената на бројот на членови во Управниот одбор на Банката.

Со предлогот за зголемување на платите на вработените во Комерцијална банка АД Скопје согласно порастот на трошоците за живот во 2023 година, почнувајќи од 01.05.2023 година се зголемени платите на вработените во Банката.

Со предлогот за определување и исплата на плата по основ на деловна успешност за 2023 година, се определува исплатата на плата по основ на деловна успешност на членовите на Управниот одбор, лицата надлежни за функциите на контрола, лицата со посебни права и одговорности кои вршат раководна функција и работниците на Банката и награда на членовите на Надзорен одбор за 2023 година.

Со донесените одлуки не се загрозува исполнувањето на вкупните капитални барања на Банката во следниот период.

Политиката за наградување содржи јасни и транспарентни правила и критериуми за определување на висината на вкупниот надоместок, а особено за јасно определување и разграничување помеѓу фиксниот и варијабилниот дел од вкупниот надоместок на членовите на НО, УО и останатите лица со посебни права и одговорности и останатите вработени во Банката.

Упатството за примена на Политиката за наградување ги дефинира критериумите врз основа на кои се базираат одлуките за исплата на варијабилен надоместок на вработените и лицата со посебни права и одговорности, како и критериумите кои го определуваат прифатливото ниво на ризик при носење на одлуката за исплата на надоместоци во Банката.

Вкупниот надоместок се состои од фиксен и варијабилен дел од надоместокот. Фиксниот дел зависи од описот на работното место, односно од надлежностите на лицата со посебни права и одговорности. Варијабилниот дел зависи од долгорочната успешност во извршувањето на работните задачи, имајќи го предвид и преземеното ниво на ризик. Исплатата на варијабилниот дел не ја ограничува можноста на Банката за зајакнување на нејзината солвентна позиција. Фиксниот дел од вкупниот надоместок е повисок, односно варијабилниот дел не смее на годишно ниво да надмине 100 % од фиксниот дел од вкупниот надоместок исплатен на секој вработен или лице со посебни права и одговорности. Политиката за наградување не предвидува надомест во форма на акции.

На членовите на Надзорниот одбор им припаѓа надоместок за учество и работа на седниците во висина која е одредена со одлуката за нивно назначување. За работата на членовите на Надзорниот одбор, Собранието може со одлука да им одобри учество во добивката.

Месечниот надоместок - плата на членовите на Управниот одбор се утврдува со менаџерскиот договор. Плата по основ на деловна успешност на членовите на Управниот одбор, е варијабилен износ што се исплатува согласно одобрената Одлука на Одборот за воспоставување и спроведување на Политиката за наградување од страна на Надзорниот одбор.

Во текот на 2023 година со работењето на Банката управуваа: 5 члена на Управниот одбор, 7 члена на Надзорниот одбор, 6 члена на Одборот за управување со ризици, 5 члена на Одборот за ревизија, 6 члена на Кредитниот одбор, 7 члена на Одборот за надгледување на информативната технологија и менаџерски тим согласно организационата структура на Банката.

- Во извештајната година на членовите на Управниот одбор, на бруто-основа им се исплатени вкупно 119,3 милиони денари по основ на плати, плата од деловна успешност, регрес, новогодишен надоместок, јубилејни награди, стручно усовршување, менаџерско осигурување, систематски прегледи и приватно здравствено осигурување, од кои 66,3 милиони денари претставуваат фиксен и 53,0

- милиони денари претставуваат варијабилен надоместок, согласно Политиката за наградување.
- На две лица надлежни за функции на контрола, на бруто-основа се исплатени вкупно 6,7 милиони денари по основ на плати, плата од деловна успешност, регрес, новогодишен надоместок, обуки, менаџерско осигурување и приватно здравствено осигурување, од кои 4,7 милиони денари се фиксен, а 2,0 милиони денари се варијабилен надоместок.
 - На 55 лица со посебни права и одговорности (менаџерски тим), на бруто-основа се исплатени вкупно 186,5 милиони денари за плати, плата од деловна успешност, регрес, новогодишен надоместок, менаџерско осигурување, стручно оспособување, систематски прегледи, јубилејни награди и приватно здравствено осигурување, од кои 118,5 милиони денари претставуваат фиксен и 68,0 милиони денари претставуваат варијабилен надоместок.
 - Вкупно, на сите вработени во Банката (вклучувајќи ги и Управниот одбор, лицата надлежни за функции на контрола и менаџерскиот тим) во текот на 2023 година, на бруто-основа се исплатени 1.296,0 милиони денари за плати, плата од деловна успешност, регрес, новогодишен надоместок, менаџерско осигурување, отпремнина, систематски прегледи, обуки и стручно усовршување, јубилејни награди, парична помош, дополнителни пензиски придонеси и други надоместоци, од кои 1.042,9 милиони денари претставуваат фиксен и 253,1 милиони денари претставуваат варијабилен надоместок. Имајќи го предвид движењето на трошоците за живот, стапката на инфлација, просечната нето-плата на државно ниво, на ниво на финансиски дејности и во Банката, од 01.05.2023 година се зголемени платите на вработените во Банката во вкупен месечен бруто-износ од сса 4,6 милиони денари, кои се распределени на вработените земајќи ги предвид степенот на образование, работното место и работното искуство.
 - За присуство на седници на 7 членови на Надзорниот одбор во 2023 година, исплатени се 5.182,6 илјади денари на бруто-основа, за 5 членови на Одборот за ревизија на Банката биле исплатени 466,7 илјади денари по основ на присуство на седници, додека за 1 надворешен член од Одборот за надзор на информатичката технологија биле исплатени 40 илјади денари или вкупно биле исплатени 5.689,3 илјади денари за присуство на седници на членовите на трите тела. Дополнително, во текот на 2023 година се извршени исплати на награди за членовите на Надзорниот одбор на Банката за 2022 во вкупен износ од 3.920 илјади денари, додека за 2023 година е искнижен трошок во вкупен износ од 5.130 илјади денари. Наведениот трошок претставува обврска на Банката спрема членовите на Надзорниот одбор која ќе биде исплатена во текот на 2024 година, кога истиот ќе биде усвоен од страна на Собранието на акционери на Банката.

7. Политика за спречување на судир на интереси

Банката во 2023 година работеше согласно Политика за избегнување на судир на интереси (донесена од страна на Надзорниот одбор на 28.06.2018 година) со која се утврдени принципите кои Банката ги применува во идентификувањето на потенцијалните судири на интереси, како и дефинирање на мерките и активностите кои се преземаат во случаите кога постои судир на интереси.

Согласно Политиката, Банката воспостави процедури преку кои се следат потенцијалните извори на судир на интереси. Политиката ги поставува обврските и одговорностите на лицата со посебни права и одговорности и останатите вработени во Банката по однос на избегнувањето на потенцијален судир на интереси.

Непосредните раководители на организационите единици спроведуваат хиерархиска контрола во поглед на примена и почитување на одредбите од Политиката и преземаат мерки и активности за отстранување и коригирање на однесувањето на вработен кое не е во согласност со Политиката.

Лицата со посебни права и одговорности во Банката на секои шест месеци даваат писмена изјава за постоење, односно непостоење, на судир на нивниот личен интерес со интересот на Банката.

Членовите на Надзорниот одбор и Управниот одбор не присуствуваат при донесувањето на одлуките на овие органи, доколку нивната објективност е доведена во прашање заради постоење на судир помеѓу нивниот личен интерес и интересот на Банката. За постоење на судир на интереси, членот на Надзорниот или Управниот одбор дава писмена изјава пред одржување на седницата, која се доставува до Надзорниот и Управниот одбор и во која се наведува основот од кој произлегува судирот на интереси.

8. Информации за користење услуги од надворешни лица

Банката во текот на 2023 година користеше услуги од надворешни лица, но ни една од тие услуги не е значајна услуга согласно дефиницијата за значајна услуга од надворешно лице утврдена во Одлуката за методологијата за управување со ризиците и критериумите за истото утврдени во интерните акти на Банката.

9. Усогласеност на работењето и управувањето на Банката со Кодексот за корпоративно управување на акционерските друштва котирани на Македонската берза

Комерцијална банка АД Скопје, како членка на Македонската берза, го усогласи своето работење со Кодексот за корпоративно управување на акционерските друштва котирани на Македонската берза и во текот на 2023 година продолжи да се придржува на пропишаните принципи од Кодексот, за што ќе доставиме Изјава од членовите на Управниот одбор на Банката за усогласеност со Кодексот за корпоративно управување на акционерските друштва котирани на Македонската берза.

XXI. КОРПОРАТИВНА ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ

Во рамките на општествено одговорните практики и согласно Стратегијата за корпоративна општествена одговорност за периодот 2022-2026 година, Банката и во 2023 година остана посветена на својот придонес за создавање поквалитетно и похумано општество за сите граѓани, поздрава животна средина и одржлив раст и развој. Поистоветувајќи го напредокот на општеството во целина со својот сопствен напредок, Комерцијална банка АД Скопје е посветена на дејствување во насока на поддршка на повисоките општествени цели и благосостојба, како и на свој активен придонес кон нивното остварување.

1. Банката е особено горда на поддршката што ја дава за еден од најзначајните сегменти во општеството – јавното здравство.

Во таа насока, Банката реализираше донација во вредност од 4.984.000,00 денари за комплетно реновирање на Одделот за кардиологија и ревматологија при ЈЗУ Универзитетска клиника за Детски болести Скопје. Оваа донација претставува континуитет на повеќегодишниот придонес на Комерцијална банка за подобро јавно здравство.

Значајните донации во јавното здравство во последните три години ѝ донесоа на Комерцијална банка ново признание за истакната корпоративна филантропија. Имено, АмЧам и Конект го избраа проектот на Банката, „Донираме за подобро јавно здравство“, меѓу шесте најдобри практики за корпоративна филантропија во рамките на проектот „Партнерства за донирање“ на USAID. Комерцијална банка се пласираше меѓу

најдобрите практики поради своите бројни и вредни донации за подобрување на квалитетот на јавното здравство за време на Covid-пандемијата и по неа.

2. Фокусот и во 2023 година беше ставен на поддршка на детскиот раст и развој, социјално загрозените категории граѓани, културата, спортот, уметноста и хуманоста. Во таа смисла:

- Банката донираше финансиски средства во износ од 6 милиони денари за изградба на целосно нова градинка „Верверичка“ во рамките на постоечката ЈДГ „Весели цветови“ во општина Кисела Вода во Скопје со цел жителите на оваа општина да добијат дополнителен современ и удобен простор за згрижување на нивните деца;
- Банката додели значителна финансиска помош за настраданото население од катастрофалниот земјотрес во Турција и Сирија, што се случи во февруари 2023 година;
- Банката е Генерален покровител на проектот „Подобра социјализација на деца и младинци“ поддржан од Црвениот крст на Република Северна Македонија со кој Банката бележи 13 години плодна соработка, со што помагаме децата и младинците со посебни потреби да развиваат здрав дух и креативен капацитет и за дополнителна едукација и поддршка на семејствата, но и поттикнуваме сочувство, емпатија и солидарност кај населението и институциите;
- Определбата да помагаме за развој на инклузивно општество ја манифестиравме и преку поддршката на здружението „Различни, а еднакви“, кое организираше две инклузивни работилници „Читање без дискриминација“ за ученици од прво до трето одделение со цел доближување на едукативните сликовници, во кои текстот и илустрациите се испишани на видно писмо и на Брајово писмо, до што поголем број читатели;
- Банката продолжи и со инвестициите во спортот со цел промоција на спортските вредности и создавање здрави навики, особено кај младата популација. Во таа насока, Комерцијална банка и во 2023 година беше спонзор на Фудбалската федерација на Македонија, како и на машкиот ракометен клуб „Вардар 1961“ и на женскиот ракометен клуб „Вардар“, а финансиски ги помогна и Македонската спортска стрелачка федерација, Фудбалскиот клуб „Форца Вардар Скопје“, Здружението „Мандра“ за организирање турнир во мал фудбал, меѓународниот пливачки натпревар за млади пливачи и лица со атипичен развој „Atlas Winter Cup“. Комерцијална банка реализираше и повеќе ваучери на разни федерации, спортски клубови и индивидуални спортисти. Дополнително, поддржа и други спортски настани, како FIBA 3x3 турнир во баскет во трговскиот центар Skorje City Mall и атлетската трка KoloRRun 2023 во Скопје. Со овие општествено одговорни активности Банката ја негува својата улога на пријател на македонскиот спорт;
- На полето на културата и уметноста, Банката имаше особено активен придонес и во 2023 година. Поддржавме многубројни фестивали и културни случувања, меѓу кои наградата „Роман на годината“ на Фондацијата „Славко Јаневски“, книжевната награда „Новите“ за најдобар прозен дебитантски ракопис, настапите на Камерниот оркестар „Скопски солисти“, манифестацијата „Струмички карневал“, музичките настани во рамките на проектот „Live At Audiokultura“, Скопскиот градски фестивал во организација на Баги комуникации, детскиот фестивал „Златно славејче 2023“, манифестацијата „Поетска ноќ во Велестово“, влашката пејачка група „Грамостеањ“ на настанот „За Петровден сите на планина“, фестивалот на влашки песни „Песната нè поврзува“, детскиот фестивал „Битолино“, издавање носач на звук од концертите на проектот „Македонијо во срце те носиме“, музичкиот фестивал JoyFest итн. Банката обезбеди финансиска поддршка и за активностите на Општинската организација на Сојузот на борци на Македонија и граѓани продолжувачи од Кисела Вода за одбележување и чување на традициите и придобивките од

Народноослободителната борба 1941-1945 и за Центарот за истражување на предисторијата. Со континуираното инвестирање во културата и уметноста, Банката се стреми кон промоција на духовните вредности и активно учествува во градењето на општествениот живот во Република Северна Македонија;

- Во 2023 Комерцијална банка стана партнер на платформата Најдиме.орг.мк и ќе биде првата банка во земјава што на своите банкомати ќе споделува информации за исчезнати деца со цел нивно побрзо наоѓање;
- Со својот проект за Кариерно спонзорство, согласно Насоките за урамнотежено лидерство, Банката и во 2023 година обезбеди стипендија за студентка на Економскиот факултет при УКИМ во Скопје, која финансиски ја поддржуваме во текот на нејзиното високо образование;
- По повод Светскиот ден на штедењето, 31 октомври, Комерцијална банка со својата „Верверичка“ потсети дека штедењето е навика права за иднина здрава и традиционално им донираше штедни книшки со подарок штеден влог во износ од 5.000 денари на новороденчињата родени на 31 октомври.

Во реализацијата на хуманитарните проекти, освен парична помош и давање техничка поддршка, Банката настојуваше да ја подигне и целокупната јавна свест за многубројните проблеми со кои се среќаваа нашите граѓани во секојдневниот живот, како и обезбедување финансиска поддршка за лекување на најзагрозените категории на население.

3. Стратегијата за општествена одговорност на Банката успешно се имплементира и преку хуманоста и волонтеризмот на нејзините вработени:

- Банката го помогна проектот „Social Day“, а обезбеди поддршка и за СОС Детско село за успешно спроведување на нивниот проект „Младите можат“;
- Во изминатиот период, Банката започна соработка со проектот „Пет на ден“, за нарачка на овошје и зеленчук спакувани од вредните раце на лица со оштетен слух;
- Хуманост и висока граѓанска свест покажаа и со масовниот одзив на редовните крводарителски акции кои се организираа во просториите на Банката;
- По повод Денот на гладот и Денот на солидарноста, вработените повторно донираа прехранбени производи за социјално ранливи групи граѓани, кои се дистрибуираат во соработка со Црвениот крст на Општина Центар;
- Најголемата радост за вработените во Банката е донацијата на новогодишни пакетчиња за децата од социјално ранливи категории семејства. Новогодишната елка оваа година ја наполнивме со дури 500 пакетчиња, од кои дел традиционално завршија во Дневниот центар за деца на улица во Шуто Оризари во Скопје, на кој Банката му донираше и финансиски средства за набавка на едукативни материјали за подобрување на социјализацијата на децата низ учење, игра и забава.

4. Финансиската едукација е еден од најзначајните проекти со кои создаваме едуцирани, информирани и прогресивни млади генерации. Покрај тоа, Банката останува препознатлива по своето етичко управување кое се темели на принципите на одговорност, транспарентност и соработка со сите засегнати страни. Во таа насока:

- Банката и во 2023 година со финансиска поддршка ја продолжи долгогодишната соработка со Економскиот факултет, со Македонска берза на хартии од вредност АД Скопје за организација на Годишната берзанска конференција, како и годишната конференција на Асоцијацијата за е-трговија на Македонија и на „Наградите во е-трговијата 2022“;
- Банката е спонзор и на Стопанската комора на северозападна Македонија и на настанот и каталогот „Топ 100“ за избор на најуспешни компании;

- Во 2023 година се реализира „Финансиска училница“ во три основни училишта во Скопје, а по повод одбележувањето на Глобалната недела на парите и на Светскиот ден на штедењето. „Финансиската училница“ на Комерцијална банка ја посетија 400 ученици кои стекнаа корисно знаење за улогата на парите во животот на секој човек, за потребата од одговорен однос кон парите како средство за задоволување на желбите и потребите и за штедењето како добра навика за безгрижна финансиска состојба во иднина;
- По повод Меѓународниот ден на вештините на младите, вработени на Комерцијална банка беа дел од Младинскиот камп за млади во социјален ризик и во системот на СОС Детско село, за да им пренесат знаење и вештини кои ќе им помогнат да ги подобрат својата финансиска писменост и вештините за успех;
- Комерцијална банка е поддржувач и на проектот „Лице в лице“ со што даваме значаен придонес за успешна реализација на овој важен проект за социјалното претприемништво во земјава.

5. Комерцијална банка е препознатлива по поттикнувањето на волонтеризмот кај своите вработени во насока кон грижа и придонес за заштита на животната средина¹⁶. Оттука, Банката традиционално ја организираше екоакцијата „Чиста навика 2023“, со која покажа дека грижата за околината и волонтеризмот за добри и заеднички цели се вредности кои длабоко ги негуваат и со гордост ги промовираат Банката и нејзините вработени. Во рамките на екоакцијата, во која учествуваа над 180 вработени, беа собрани над 200 вреќи отпад.

6. Грижата за благосостојбата и задоволството на вработените останува приоритет за Банката, како и поддршката на нивните активности кои значат манифестација на лична одговорност, волонтеризам, хуманост и здрави животни навики. На тој начин, и во изминатата година:

- Водена од досегашната традиција и желба да изрази благодарност кон своите вработени, Комерцијална банка им додели јубилејни парични награди на 60 вработени кои оствариле 15 и 30 години непрекинат работен стаж во Банката;
- По повод Светскиот ден на штедењето 31 Октомври, Банката традиционално им додели признанија на најдобрите банкарски службеници;
- Банката го поддржа учеството на вработените на Аmaterскиот хуманитарен велеслалом во Маврово, на трката KOLORRUN и на Скопскиот маратон, како и на Business Run, на која победничкиот дух на КБ тимот е неприкосновен. Банката и нејзината Debit Mastercard дебитна картичка ги обезбедија и наградите за тројцата првопласирани во машка и во женска конкуренција на KOLORRUN.

XXII. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ОДРЖЛИВОСТ И ESG ПРАКТИКИ

Во текот на 2023 година Банката продолжи да ги извршува своите активности во согласност со донесената Политика за одржливост на Комерцијална банка АД Скопје, при тоа посветувајќи особено внимание на практиките поврзани со заштитата на животната средина, општествените прашања и доброто корпоративно управување.

Во извештајниот период Координативно тело за ESG беше во редовна комуникација заради разгледување на прашањата поврзани со одржливоста и ESG практиките на Банката.

¹⁶ За преземените активности на Банката во делот на животната средина подетално е објаснето во глава XXII од Извештајот.

Прашања поврзани со животната средина

Во текот на 2023 година, Комерцијална банка постигна значителен напредок во врска со намалувањето на потрошувачката на енергија и вложи силни напори за намалување на сопствениот јаглероден отпечаток. Како особено значајна во изминатата година, се истакнува најновата реализирана инвестиција во „зелена“ енергија на Банката преку инсталирање фотоволтаична централа со моќност од 30 kW во Филијалата Куманово, која има планирано годишно производство од 35,6 MWh електрична енергија. Со оваа инвестиција се спречува годишна емисија од околу 19 тони CO₂, што е еквивалент на засадување 527 дрвја годишно.

Банката веќе има инсталирано фотоволтаичен систем на покривот на својата управна зграда во центарот на Скопје со моќност од 22,5 kW, кој произведува 33 MWh електрична енергија годишно, со што се спречува годишна емисија од околу 17,5 тони CO₂, како и фотоволтаична централа со моќност од 45 kW во филијалата во Прилеп, која произведува 54 MWh електрична енергија со што се спречува годишна емисија од околу 28,5 тони CO₂. Со помош на инсталираните фотоволтаични системи во управната зграда во Скопје и во Филијалите Прилеп и Куманово, Комерцијална банка АД Скопје во 2023 година произведе 94 MWh електрична енергија за сопствени потреби и спречи емисија на 49,8 тони CO₂ во атмосферата.

Истовремено, во извештајниот период Банката преземаше активности за намалување на потрошувачката на електрична енергија и замена на неекономичните потрошувачи на електрична енергија со нови, замена на постојните системи за осветлување на објектите со енергетски ефикасно LED осветлување, подобрување на управувањето и енергетската ефикасност на осветлувањето и системите за греење и ладење, како и промена на системите за ладење и греење со современи енергетски ефикасни системи. Преземените мерки за заштеда на електрична енергија во текот на годината резултираа со намалена потрошувачка за околу 6 % споредено со 2022 година. Со рационална употреба намалена е и потрошувачката на комунална вода во 2023 година за околу 10 % во споредба со 2022 година.

Во текот на 2023 година, Банката предаде за третман, справување и рециклирање 13.270 кг електронски отпад, 3.985 кг отпад од метали, 1.150 кг отпад од дрвна маса, 30.300 кг стара хартија и 900 кг ситен отпад.

Во доменот на „зеленото финансирање“, побарувањата врз основа на зелени кредити одобрени на домаќинствата и на корпоративниот сектор се прикажани во табелата подолу:

Табела бр. 17 – Побарувања врз основа на кредити за „зелено финансирање“
(во милиони денари)

Сектор	2022	2023	Индекс
Нефинансиски правни лица	1.392,4	1.313,0	94,3
Домаќинства	78,0	110,7	141,9
Вкупно	1.470,4	1.423,7	96,8

Во извештајниот период е склучен трет договор со ЕБОР за кредитната линија GEFF III на износ од 1,5 милиони евра, наменети за инвестиции за енергетска ефикасност за физички лица со грант компонента, при што средствата се целосно повлечени и речиси целосно искористени поради големиот интерес на клиентите. Во првата половина од 2023 година, Банката потпиша Рамковен договор со РБСМ за реализација на кредитна линија за поддршка на проекти за дигитализација и дигитална трансформација, енергетска ефикасност (ЕЕ) и обновливи извори на енергија (ОИЕ). Кредитната линија

се реализира од сопствени средства на РБСМ, а корисници на кредити преку банките - учеснички се микро, мали и средни претпријатија. Покрај тоа, во втората половина од 2023 година, Банката потпиша Рамковен договор со РБСМ за реализација на кредитната линија ЕИБ 7, наменета за финансирање на трајни обртни средства и инвестиции на мали и средни претпријатија (МСП), средно пазарно капитализирани претпријатија (MID-CAP компании) и зелена транзиција. Вкупниот износ на оваа кредитна линија е 100 милиони евра.

Во извештајниот период Банката на редовна основа ги разгледуваше и можностите за инвестирање во зелени обврзници и други финансиски инструменти. Во втората половина од 2023 година, Банката го прошири своето портфолио на хартии од вредност со зелени обврзници¹⁷ во номинална вредност од 220,11 милиони денари од првата емисија на ваков вид инструменти на Министерството за финансии на Република С. Македонија.

Во однос на почитувањето на законите и прописите поврзани со животната средина, Банката смета дека нејзините активности во текот на 2023 година се целосно усогласени и нема сознанија за каква било неусогласеност на нејзиното работење со законите и прописите поврзани со животната средина.

Прашања од општествен интерес

Банката во континуитет презема активности за задржување на постојниот и привлекување нов кадар, преку одржување на соодветно ниво на плати и надоместоци, стручно усовршување, тим билдинг активности и други бенефиции. Во текот на 2023 година, Банката изврши зголемување на платите на вработените и ја продолжи соработката со домашна осигурителна компанија за доброволно приватно здравствено осигурување за вработените. Согласно Политиката на наградување на Банката, покрај исплатата на плати, во извештајниот период на вработените им беа исплатени плати по основ на деловна успешност, новогодишен надоместок, регрес и надоместоци по други основи. Освен тоа, Банката на своите вработени им дава можност за работа од дома, како мотивациона алатка за зголемување на задоволството од работење во Банката, како и надминување на ситуации наметнати од надворешни фактори (пандемија, елементарни и временски непогоди и други причини).

Во поглед на грижата за здравјето и благосостојбата на своите вработени, освен редовните систематски прегледи на вработените и приватното здравствено осигурување, и во овој извештаен период Банката обезбеди термини за редовни спортски тренинзи во различни спортови за своите вработени и повластени цени за вежбање за членови на Синдикатот. Вработените во Банката и оваа година учествуваа на голем број спортски натпревари и турнири (Банкарски игри, Одбојкарска бизнис лига, Business Run, KOLORRUN и други), со што, освен промовирањето на здравите навики, придонесоа за јакнење на тимскиот дух. Согласно Колективниот договор на Банката, во текот на годината вработените го користеа правото на платено отсуство од работа по основ на крводарителство, преселба, прв училишен ден на децата првачиња, за образовни потреби и по други основи.

Особено внимание во текот на годината беше посветено на професионално усовршување и едукација на вработените во земјата и во странство со поминати 9.750 часа, обуки за нововработени лица (заштита на лични податоци, информативна сигурност, усогласеност на работењето и безбедност и здравје при работа) со поминати 304 часа, интерни обуки за процесите и услугите на Банката со реализирани 2.000 часа.

¹⁷ Средствата обезбедени од првата емисија на зелени обврзници ќе бидат насочени во Фондот за енергетска ефикасност на РБСМ, од каде што компаниите ќе може да добијат финансиски средства по поволни услови за своите зелени инвестиции.

За сите вработени во Банката реализирани се онлајн обуки од областа на заштита на лични податоци и информативна сигурност на Банката во времетраење од 3.000 часа. Реализирани се едукативни тим билдинг настани во вкупно времетраење од 14.160 часа. Банката, покрај обуки за вработените, овозможува и практична настава за студенти.

На полето на одржливите финансии, зеленото финансирање, ризиците поврзани со климатските промени и други теми во врска со одржливоста и ESG практиките, во текот на 2023 година вкупно 25 вработени во Банката учествуваа на 15 работилници, обуки или сертифицирани програми од споменатите области. Во тој контекст, во рамките на соработката во областа на банкарството меѓу Министерството за финансии на Република Северна Македонија и Министерството за финансии на Луксембург, во извештајниот период еден вработен во Банката посетуваше мултинационална сертифицирана обука на тема „Global Reporting Initiative (GRI) - International Certification in Sustainable Finance“ во организација на House of Training - ATTF Luxembourg. По завршувањето на предавањата и полагањето на предвидениот испит, вработената се стекна со сертификат GRI Certified Sustainability Professional. Освен тоа, како резултат на долгогодишната успешна соработка со Европската банка за обновa и развој, во извештајниот период успешно беа реализирани активности на полето на едукација за зелено финансирање за вработените од Банката преку онлајн едукативна платформа на ЕБОР. Имено, во текот на 2023 година, Комерцијална банка беше прва банка од земјите во регионот која се приклучи на „Green Finance Academy“ на ЕБОР, со што им овозможи на своите вработени на визуелно привлечен и флексибилен начин да се здобијат со знаења од областа на зелената продажба, родово одговорните финансии, обновливи извори на енергија и други поврзани теми. Вкупно 17 вработени во Комерцијална банка од различни сектори беа избрани за учество и сите успешно ги завршија модулите, а по полагање на тестот се стекнаа со сертификат од ЕБОР. Со ваквите активности, Банката останува посветена на одговорното финансирање и управување со што ќе придонесе за поздрава животна средина и подобро општество.

Банката има долга традиција во промовирањето еднакви можности за сите вработени и праведна родова застапеност, со висок процент на вработени жени и жени на раководни позиции. Комерцијална банка е горда на својата лидерска позиција според инклузивноста на жените во менаџерските структури и во севкупното деловно работење, со што придонесува за половата рамноправност и нивната финансиска независност, почитување на женските права и препознавање на знаењето и способноста на жените да придонесат за подобар и попросперитетен свет. Учеството на жените во Управниот одбор на Банката во 2023 година е 40 %. Во рамките на менаџерската структура на Банката, 68,5 % од менаџерските функции ги извршуваат жени, додека во вкупниот број вработени во Банката жените се застапени со 68,4 %.

На полето на финансиска едукација и подобрување на финансиската писменост, Банката продолжи со своите едукативни активности за зголемување на финансиската писменост на населението, особено кај младата популација¹⁸.

Деловна етика и добро корпоративно управување¹⁹

Како акционерско друштво котирано на Македонската берза во сегментот на супер котација, Банката е прво друштво во државата која го усогласи своето корпоративно управување со одредбите од новиот Кодекс за корпоративно управување на котираните друштва на Македонската берза и редовно известува за значајни финансиски и

¹⁸ Подетални податоци се дадени во точка XXI. Корпоративна општествена одговорност.

¹⁹ Детални податоци во поглед на структурата и работењето на Одборите на Банката се дадени во глава XX. ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ ВО КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ.

нефинансиски прашања од интерес на инвеститорите, акционерите и другите засегнатите страни.

Банката има усвоено Кодекс за корпоративно управување и Етички Кодекс кон кои се придржува во секојдневното работење и истите се јавно достапни на веб-страницата на Банката. Секој нов вработен во Банката е должен да се запознае со содржината на Етичкиот кодекс и да се обврзе со потпишана Изјава дека ќе ги почитува неговите одредби. Во таа насока, на почетокот од 2023 година сите вработени во Банката потпишаа Изјава со која ја потврдуваат согласноста со Етичкиот кодекс за однесување на вработените во Комерцијална банка АД Скопје.

Во поглед на заштитеното внатрешно пријавување, Банката има воспоставено процедури за постапување по пријави од укажувачи во случај на разумно сомневање или сознание за извршено казниво, неетичко или друго недозволиво постапување со кое се повредува или загрозува јавниот интерес. Во согласност со усвоената законска регулатива, Банката има донесено Правилник за заштитено внатрешно пријавување во Комерцијална банка АД Скопје и назначено овластено лице за прием на пријави од укажувачи, кои се јавно објавени на веб-страницата на Банката. Во текот на 2023 година, овластеното лице за прием на пријави од укажувачи нема применено пријави за казниво, неетичко или друго недозволиво постапување.

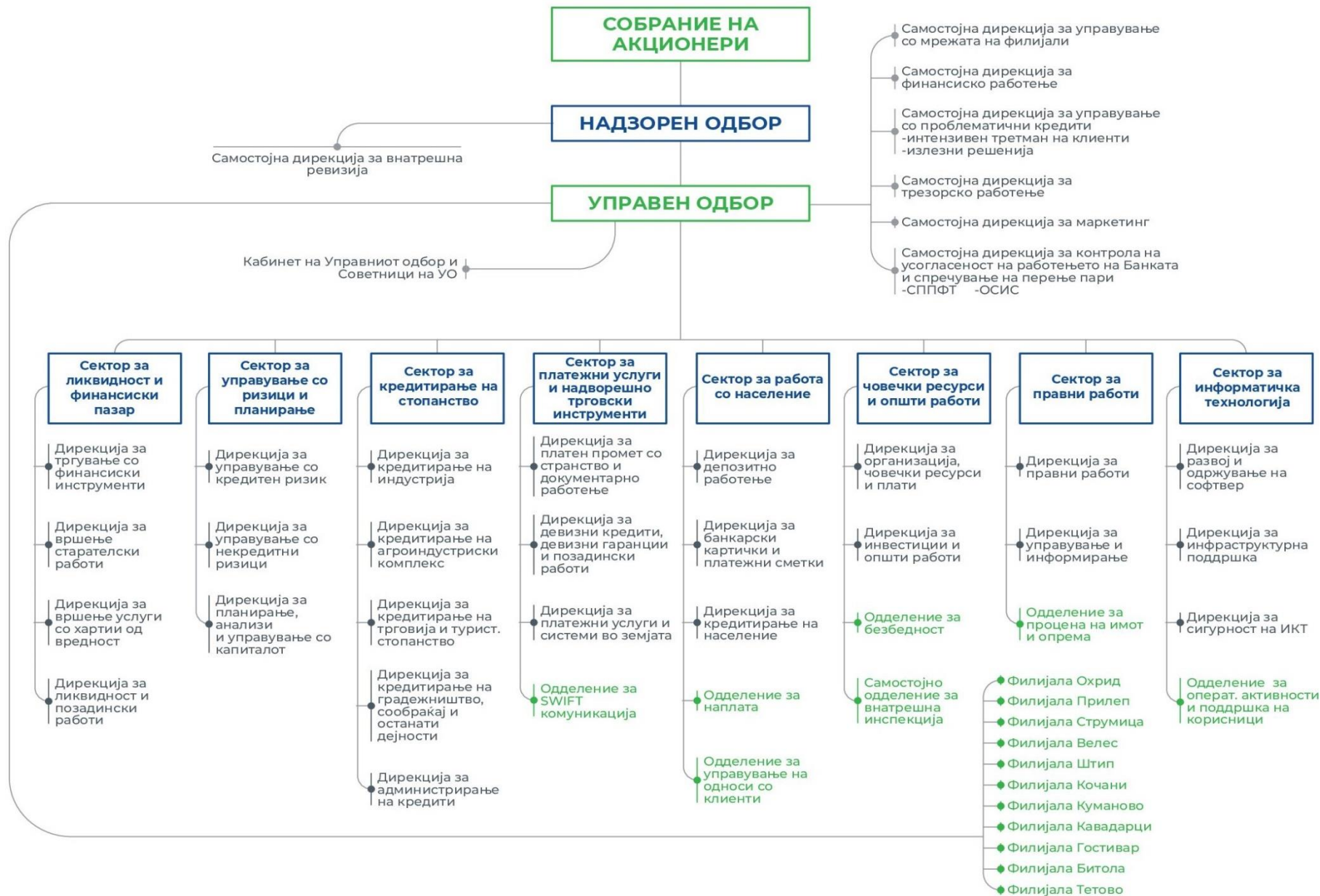
Грижата за личните податоци и безбедноста на податоците е еден од приоритетите на Банката. Политиката за заштита на личните податоци е уредена со повеќе акти на Банката, кои обезбедуваат доследно почитување на правилата и обврските предвидени во домашната и во меѓународната регулатива. Политиката за приватност, Политиката за колачиња и други информации и интерни акти од оваа област, се јавно достапни на веб-страницата на Банката, како и податоци за контакт лицето – Офицер за заштита на личните податоци во Комерцијална банка АД Скопје.

Како и досега, и во 2023 година Банката посветено се придржуваше кон своите корпоративни вредности, доброто корпоративно управување и високите етички стандарди во своето деловно работење.

Скопје, февруари 2024 година

УПРАВЕН ОДБОР

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА НА КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА АД СКОПЈЕ

**Комерцијална
банка**

02-100-1067/1 21-02-2024

ул. Васил Илоски бр. 3
1000 Скопје • П. Факс 563
S.W.I.F.T.: KOBSMK2X
Контакт центар: 02 / 3296 800
contact@kb.mk • www.kb.mk

Изјава за усогласеност со Кодексот за корпоративно управување

Ние, членови на Управен одбор на Комерцијална банка АД Скопје, изјавуваме дека Комерцијална банка АД Скопје во своето работење го применува Кодексот за корпоративно управување на акционерските друштва на Македонска берза АД Скопје, објавен на интернет страната на Берзата www.mse.mk.

Комерцијална банка АД Скопје ги применува принципите и најдобрите практики на корпоративното управување предвидени во Кодексот според пристапот „примени или појасни зошто не се примени“, преку пополнување на прашалници чија форма и содржина е пропишана со Кодексот.

Со оваа Изјава потврдуваме дека прашалниците се објавени на СЕИ-НЕТ и на интернет страницата на Комерцијална банка АД Скопје и дека одговорите во истите се точни и вистинити и веродостојно ја отсликуваат примената на принципите и најдобрите практики на корпоративното управување од страна на Комерцијална банка АД Скопје пропишани со Кодексот за корпоративно управување.

УПРАВЕН ОДБОР

**ГЛАВЕН ДИРЕКТОР ЗА
ПРОДАЖБА И РАЗВОЈ**
Никола Цамбазовски

**ГЛАВЕН ДИРЕКТОР ЗА
КОРПОРАТИВНО БАНКАРСТВО**
Билјана Максимовска Поповиќ

ГЛАВЕН ФИНАНСОВ ДИРЕКТОР
Маја Стевкова Штеријева

ГЛАВЕН ОПЕРАТИВЕН ДИРЕКТОР
Илија Илоски

ГЛАВЕН ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР
Хари Костов

Комерцијална
банка

02-100-713/1 31-01-2024

ул. Васил Илоски бр. 3
1000 Скопје • П. Факс 563
S.W.I.F.T.: KOB5MK2X
Контакт центар: 02 / 3296 800
contact@kb.mk • www.kb.mk

Согласно член 384-а од Законот за трговски друштва, Управниот одбор на Комерцијална банка АД Скопје, ја дава следната

ИЗЈАВА

Ние, долупотпишаните членови на Управниот одбор на Комерцијална банка АД Скопје изјавуваме дека:

Надзорниот одбор на Комерцијална банка АД Скопје на ден 28.06.2018 година донесе Кодекс за корпоративно управување во Комерцијална банка АД Скопје.

Кодексот за корпоративно управување во Комерцијална банка АД Скопје е објавен на интернет страницата на Банката.

Банката во целост ги почитува и применува одредбите на Кодексот за корпоративно управување. Покрај, правилата пропишани со закон и подзаконската регулатива, Банката во Кодексот за корпоративно управување има пропишано и одредби кои се однесуваат на составот и надлежностите на Кредитниот одбор како и правила за составот и надлежностите на Одборот за надгледување на информативната технологија.

При примената на Кодексот за корпоративно управување Банката не отстапува од пропишаните правила и принципи.

УПРАВЕН ОДБОР

ГЛАВЕН ДИРЕКТОР ЗА
ПРОДАЖБА И РАЗВОЈ
Никола Џамбазовски

ГЛАВЕН ДИРЕКТОР ЗА
КОРПОРАТИВНО БАНКАРСТВО
Билјана Максимовска Поповиќ

ГЛАВЕН ФИНАНСОВ ДИРЕКТОР
Маја Стевкова Штеријева

ГЛАВЕН ОПЕРАТИВЕН ДИРЕКТОР
Илија Илоски

ГЛАВЕН ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР
Хари Костов

